

Fylkesmannen i Trøndelag

Trööndelagen fylhkenålma

TILSYNSRAPPORT

Elevenes psykososiale skolemiljø

Skaun kommune - Buvik skole

Sammendrag

Temaet for tilsynet er elevenes psykososiale skolemiljø. Det overordnede formålet med tilsynet er å bidra til at kommunen følger regelverket i praksis, for slik å sikre at elevene får et godt og likeverdig opplæringstilbud.

Det ble opprinnelig avdekket fem regelverksbrudd i tilsynet. Sluttmøte med kommunen ble gjennomført 23.10.19. Kommunen ble gitt frist til å uttale seg om den foreløpige rapporten. Skaun kommune har i brev av 11.11.19 med tilhørende dokumentasjon, kommet med kommentarer til alle regelverksbruddene, og gjennom dokumentasjonen vist hvordan de siden tilsynstidspunktet har jobbet med å rette lovbruddene.

Tilbakemeldingen har endret vår konklusjon etter tilsynet. I rapporten omtales dette under de aktuelle punktene. Kommunens tiltak sannsynliggjør at to av lovbruddene er lukket. Det vises i denne sammenheng til at det må være sannsynliggjort at endringene er implementert, da det er den implementerte praksisen som undersøkes i et tilsyn. Når lovbrudd skal rettes innen rettefristen som gis i denne rapporten, er det imidlertid tilstrekkelig at kommunen kan sannsynliggjøre at tilstrekkelige tiltak er igangsatt for å lukke lovbruddene.

Fylkesmannen har konstatert tre lovbrudd. Kommunen skal sende egenerklæring med nødvendig dokumentasjon når bruddene på regelverket er rettet. Dersom Fylkesmannen godtgjør at praksis er rettet, så avsluttes tilsynet. Hvis ikke, vil det på dette tidspunktet bli gitt pålegg. Det settes da en endelig frist for retting.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	4
1.1	Kort om kommunen	4
1.2	Om gjennomføringen av tilsynet	4
1.3	Om tilsynsrapporten.....	5
2	Skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø.....	5
2.1	Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø	5
2.1.1	Rettslige krav	5
2.1.2	Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner	7
2.2	Plikten til å varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever	22
2.2.1	Rettslige krav	22
2.2.2	Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner	23
2.3	Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak	28
2.3.1	Rettslige krav	28
2.3.2	Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner	28
3	Skolens plikt til å arbeide forebyggende og informere og involvere elever og foreldre	33
3.1	Plikt til å arbeide forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø	33
3.1.1	Rettslige krav	33
3.1.2	Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner	34
3.2	Plikten til å informere og involvere elever og foreldre i arbeidet med skolemiljøet.....	38
3.2.1	Rettslige krav	38
3.2.2	Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner	38
4	Frist for retting av regelverksbrudd.....	44
	Vedlegg: Liste over dokumentasjon.....	46

1 Innledning

Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler, jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven kapittel 10 A.

I tilsyn kontrollerer vi om skolene oppfyller opplæringsloven med forskrifter.

Dersom skolene ikke følger regelverket, kan vi pålegge retting etter at kommunen har fått en frist for å rette.

Det er kommunen som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. opplæringsloven § 13-10 første ledd. Vi gir derfor eventuelle pålegg i tilsynet til kommunen som har ansvaret for at skolen retter opp brudd på regelverket.

Våre tilsyn er offentlig myndighetsutøvelse, noe som innebærer at vi skal gjennomføre tilsynet i samsvar med reglene i forvaltningsretten og offentlighetsloven.

1.1 Kort om kommunen

Skaun kommune ligger sør for Trondheim kommune i Trøndelag. Kommunen har 8231 innbyggere (per 4. kvartal 2018). I kommunen er det seks grunnskoler med totalt 1236 elever skoleåret 2018/2019. Buvik skole har 406 elever på 1.-7. trinn. Kommunen har de siste tiårene hatt et økende folketall.

1.2 Om gjennomføringen av tilsynet

Fylkesmannen åpnet tilsyn med Skaun kommune i brev av 26.11.18. Kommunen ble bedt om å levere dokumentasjon, som Fylkesmannen har mottatt for å gjennomføre tilsynet.

Elevenes psykososiale skolemiljø er temaet for tilsynet. Vi har kontrollert følgende undertemaer:

1. Skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø
  - a. Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-2, 9 A-3 og 9 A-4.
  - b. Plikten til å varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever, jf. opplæringsloven §§ 9 A-3, 9 A-4 og 9 A-5.
  - c. Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak, jf. opplæringsloven §§ 9 A-3, 9 A-4, 9 A-9 og forvaltningsloven § 11.
2. Skolens plikt til å arbeide forebyggende og informere og involvere elever og foreldre
  - a. Plikten til å arbeide forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-3 og 9 A-8 første ledd.
  - b. Plikten til å informere og involvere elever og foreldre i arbeidet med skolemiljøet, jf. opplæringsloven §§ 9 A-3, 9 A-9 første og tredje ledd, 11-1a og forvaltningsloven § 11.

Vi har ikke sett på hvordan kommunen oppfyller andre krav i regelverket.

Vi sendte foreløpig tilsynsrapport til dere 16.10.19. I denne presenterte vi våre foreløpige vurderinger og konklusjoner. Dere har kommentert innholdet i den foreløpige rapporten innen fristen 11.11.19. Vi har behandlet kommentarene fra dere under hvert av de aktuelle temaene.

1.3 Om tilsynsrapporten

Våre vurderinger i denne rapporten baserer seg i hovedsak på opplysninger som kommer frem i:

- dokumentasjonen kommunen har sendt inn (se oversikt i vedlegg)
- informasjonen fra våre egne systemer og offentlige registre
- informasjonen på skolens nettsted
- intervjuene med elever, foreldre, lærere og andre ansatte, skoleledelsen, og skoleeier
- kommunens kommentarer til foreløpig tilsynsrapport

Tilsynsrapporten inneholder informasjon om hvilke pålegg som er aktuelle å vedta etter at rettesfristen etter kommuneloven § 60 d er utløpt.

Tilsynsrapporten er et offentlig dokument. Vi publiserer våre tilsynsrapporter på vår hjemmeside.

2 Skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø

2.1 Plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø

2.1.1 Rettslige krav

Alle som jobber på skolen, skal ha kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø.

Alle som jobber på skolen, må forstå hva som ligger i elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø, og forstå når retten kan være brutt. Det er elevens egen subjektive opplevelse av skolemiljøet som avgjør om elevens rett til et trygt og godt skolemiljø er oppfylt. Skolen må ta utgangspunkt i hvordan eleven selv opplever at skolemiljøet virker på helse, trivsel og læring.

Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen, følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de følger spesielt godt med på elever som kan være særskilt sårbare.

Alle som jobber på skolen, skal følge med og være oppmerksomme på forhold som kan tyde på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. De ansatte må få kompetanse slik at de kan gjenkjenne tegn på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, og hvilke

forhold rundt en elev som kan gjøre eleven særskilt sårbar. Skolen må innhente informasjon fra elevene om hvordan de har det på skolen. Skolen må dokumentere hva som gjøres for å følge med på elevene og hvordan skolen følger med på elevene.

Rektor skal sørge for at alle som jobber på skolen, griper inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, dersom det er mulig.

Alle som jobber på skolen, må få kompetanse slik at de kjenner til at og hvordan de skal gripe inn mot krenkelser som f.eks. utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Plikten til å gripe inn handler om umiddelbart å stanse en krenkelse, f.eks. å bryte opp en slåsskamp eller stanse annen fysisk krenkelse, stanse en utfrysningssituasjon, eller stanse og irrettesette elever som krenker andre elever verbalt. Plikten begrenser seg til inngrep som det er mulig å gjennomføre. Skolen må dokumentere hva som gjøres for å oppfylle plikten til å gripe inn mot krenkelser i hver enkelt sak.

Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen, varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

Plikten til å varsle rektor gjelder all mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Tilsvarende gjelder tilfeller der en elev sier ifra om at han eller hun ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt. Terskelen for hva som skaper mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, skal være lav. Å ha en mistanke vil si å ha en følelse av eller antagelse om at eleven ikke har det trygt og godt på skolen. De som jobber på skolen, skal gi eleven beskjed om at de kommer til å varsle rektor om saken, med mindre dette hindrer at de kan varsle rektor raskt nok. Skolen må dokumentere hva som gjøres for å oppfylle plikten til å varsle rektor i hver enkelt sak.

Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen, varsler rektor så raskt som saken tilsier. Skolen må ha avklart hvilke saker de som jobber på skolen skal varsle om straks, og hvor raskt det skal varsles om andre saker. Fremgangsmåten må ta hensyn til formålet med regelen og at skolemiljø saker er tidssensitive.

Rektor skal varsle skoleeieren om alvorlige tilfeller, inkludert tilfeller der skolen ikke har klart å løse en sak.

Hva som er et alvorlig tilfelle, vil bero på en skjønnsmessig vurdering. Formålet med varslingen er å gjøre skoleeieren kjent med saken slik at skoleeieren kan involvere seg i hvordan skolen skal løse saken. Eksempler på hva som er alvorlig, er saker der krenkelsene er særlig voldelige eller på andre måter svært integritetskrenkende, flere elever alvorlig har krenket en enkeltelev, eller der skolen over noe tid ikke har klart å løse en sak.

Rektor skal sikre at skolen undersøker saken når rektor mottar varsel fra en som jobber ved skolen, eller en elev sier fra om at skolemiljøet ikke er trygt og godt.

Etter at rektor har fått varsel om mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, må skolen undersøke saken. Undersøkelsene skal få frem fakta om situasjonen, bakgrunnen for elevens opplevelse og hva i elevens omgivelser som påvirker hvordan eleven opplever skolemiljøet. Skolen må innhente nok informasjon til å avdekke hva som har skjedd, og om én eller flere elever opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt. Elever som er involvert i saken, har rett til å uttale seg. Skolen må dokumentere hvordan saken undersøkes.

Rektor skal sikre at skolen undersøker saken snarest.

Mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, skal undersøkes så snart som mulig etter at rektor har fått varsel.

Rektor skal sikre at eleven får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen.

Eleven skal få nødvendig informasjon for å kunne ta stilling til om han eller hun vil uttale seg om innholdet i aktivitetsplanen. Elevens uttalelse er en del av vurderingen av hva som vil være til elevens beste i saken.

Rektor skal sikre at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt.

Plikten til å sette inn tiltak gjelder uavhengig av årsaken til at eleven ikke opplever skolemiljøet som trygt og godt. Skolen skal så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at eleven opplever at det er trygt og godt å være på skolen. Tiltak skal velges ut fra faglige vurderinger av hva som er egnede tiltak, basert på kunnskap, prinsipper og verdier som er utviklet og anerkjent av kompetente fagmiljøer. Tiltakene må tilpasses til saken og elevens helhetlige behov. Ved utvelgelsen av tiltak må det gjøres en vurdering av hva som er til elevens beste. Elevens beste skal være et grunnleggende hensyn, og det skal sterke hensyn til for at skolen skal kunne sette dette hensynet til side.

2.1.2 Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner

Alle som jobber på skolen, skal ha kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø.

Det kommer fram i intervju at lærerne og vernepleierne på skolen, har jobbet med den subjektive opplevelsen i fellestid, hvor hele opplæringsloven kapittel 9 A har vært i fokus. Assistentene er ikke så deltakende i fellestiden, men har fått dette videreformidlet av SFO-leder. De ansatte forteller også i intervju at de har jobbet med Utdanningsdirektoratets (Udir) nettressurs og RVTS sin ressurs «Snakke». De ansatte forteller at de gjennom dette arbeidet har blitt mer bevisst på egen rolle. De ansatte trekker også fram skolens arbeid med LP-modellen og hvordan denne metoden brukes for å reflektere sammen i personalet. Videre forteller de ansatte at de deler egne erfaringer og at de gjennom dette ser at de kan ha forskjellig erfaring med eller forståelse av hva som ligger i elevens subjektive opplevelse.

Om hva som menes med elevens subjektive opplevelse forteller de ansatte at det er elevens egen opplevelse, og at dette kan være noe eleven formidler både verbalt og gjennom kroppsspråk. De ansatte kan observere hva som er elevens subjektive opplevelse gjennom forandringer i elevens kroppsspråk eller oppførsel. Eleven kan med andre ord gi uttrykk for sin opplevelse på flere måter. De ansatte forteller at de alltid må ta eleven på alvor, uavhengig av hva situasjonen er og selv om eleven kanskje ikke ser seg selv i situasjonen. Elevens opplevelse er likevel reell for han/henne.

Skolens planer tar ikke opp elevens subjektive opplevelse som et eget tema, men det er tydelig at elevene skal ha en fremtredende rolle. For eksempel er det tydelig at elevene skal bli hørt tidlig i skolens undersøkelser, at de ansatte skal finne bakgrunnen for elevens opplevelse og ikke bevis for om krenkelser har skjedd eller ikke. Det går også fram av skolens handlingsplan for elevkonflikter, at de ansatte ikke skal være forutinntatte.

Ut fra de observasjoner og undersøkelser som er gjort i tilsynet, vurderer Fylkesmannen at de ansatte på skolen har eller får kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om en elev har et trygt og godt skolemiljø. Skoleledelsen har hatt elevens subjektive opplevelse som tema i fellestid med personalet og det er en klar forventning fra ledelsen at den subjektive opplevelsen til eleven skal legges til grunn. Videre erfarer Fylkesmannen at de ansatte i intervju beskriver innholdet i elevens subjektive opplevelse på en måte som er i tråd med oppl. § 9 A-2.

Fylkesmannen konkluderer med at alle som jobber på skolen, har kunnskap om at det er elevens subjektive opplevelse som avgjør om eleven har et trygt og godt skolemiljø.

Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen, følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de følger spesielt godt med på elever som kan være særskilt sårbare.

I skolens egenvurdering kommer det fram at skolen har hatt kursdager, hvor det bl.a. har vært fokus på tegn på utenforskap. Videre vises det til skolen og kommunens planer, f.eks. systemarbeid i skolene i Skaun kommune, sosial handlingsplan, og handlingsplan for et mobbefritt oppvekst- og læringsmiljø i Skaun kommune. Det vises også til arbeid med temaet i fellestid, herunder drøfting i team og på trinn. De ansatte trekker også fram at de gjennom arbeidet med LP-modellen, «Det er mitt valg», og RVTS sin «Snakke», er bevisste på tegn som tyder på at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. De ansatte forteller også i intervju at de på trinn har diskutert hva de skal følge med på, f.eks. språkbruk og kroppsbruk. Videre kommer det fram i intervju, at skolen har faste mandagsmøter, hvor det bl.a. er fokus på enkeltelever som det er behov for å følge spesielt med på. Dette kan være av ulike årsaker.

Som en del av skolens inspeksjonsordning beskrives også bruk av en «7-er», som er en sjuende inspeksjonsressurs som kan disponeres etter behov, f.eks. til styrket inspeksjon på et konkret område, eller til å følge spesielt med på en enkeltelev. Utover 7-eren, kommer det fram at skolen har jobbet mye med sin inspeksjonsordning og forbedret denne. Fylkesmannen har mottatt dokumentasjon på skolens inspeksjon våren 2019, samt retningslinjer for inspeksjon før skoletid og i friminuttene. Skolen har i dag flere som er ute på inspeksjon samt faste rutiner på hvem som er vikar ved fravær. Videre er det jobbet med at de ansatte skal være spredd utover skoleområdet og at de skal drive med aktiv inspeksjon. Videre er det jobbet med risikoområder på skolen, som ofte avhenger av årstid og som inspeksjonen tilpasses etter. De ansatte forteller at de i tillegg er fleksible og stiller opp som ekstrainspeksjon ved behov, f.eks. hvis de ser at noe er i ferd med å utvikle seg i overgangen fra time til friminutt. Da må de ansatte ut og følge med på situasjonen. De ansatte forteller også at inspeksjonsrutinene skal sikre at det skjer en overlapp, og det er en praksis for at man ikke forlater inspeksjonen f.eks. hvis noe er under utvikling. De ansatte hjelper også hverandre med å være observante på spesielle situasjoner og ved behov for å følge litt ekstra med en konkret elev. I intervju med elevene får vi høre at de voksne går rundt i friminuttene og følger med, samt at de voksne er spredd på ulike områder. Elevene blir involvert, ved at det trinnvis blir spurt hvor det er behov for ekstra tilsyn. Et risikoområde på skolen er fotballbanen, og der kan elevene komme med forslag til praktiske løsninger for å unngå uønskede situasjoner. Gjennom elevrådet kan også elevene være med på å medvirke på hvordan skolen følger med på elevene.

Av de mottatte retningslinjene for inspeksjonen, framgår det at inspektørene skal bidra til at alle barna har det bra. Det framgår ikke av retningslinjene, eller annen mottatt

dokumentasjon, hva de voksne nærmere skal følge med på, eller hva som kan være tegn på at elevene ikke har det trygt og godt.

Om andre måter å følge med på hvordan elevene har det på skolen, fremgikk det i intervju at alle trinn gjennomfører to trivselsundersøkelser hvert skoleår. I tillegg vises det til gjennomføring av Spekter og annen sosiometrisk undersøkelse en gang i året for 6. og 7. trinn, samt at sosiometrisk undersøkelse også kan brukes ved behov. I tillegg har skolen en praksis for at skoleledelsen, ved rektor og inspektør, gjennomfører årlige samtaler med hver enkelt elev, f.eks. på 5., 6., og/eller 7. trinn. De ansatte trekker også fram den hverdagslige samtalen med elevene i sine klasser og på sitt trinn, og at de gjennom denne kontakten/dialogen kan følge med på om elevene har det trygt og godt. De ansatte forteller også at assistentene blir med over til SFO etter skoledagen, og at de slik kan følge med på elevene gjennom hele dagen. Vi fikk også høre at de ansatte kan konstruere sosiale settinger i løpet av skoledagen, for å observere samspillet mellom elevene.

I kommunens «Handlingsplan for et mobbefritt oppvekst- og læringsmiljø i Skaun kommune» framgår det at skoleledelsen skal bruke Elevundersøkelsen, Foreldreundersøkelsen, lokal trivselsundersøkelse og ev. sosiometriske undersøkelser, for å kunne avdekke mobbing så tidlig som mulig.

Om elever som kan være særskilt sårbare, vises det til arbeid i fellestid hvor plikten til å følge med er gjennomgått. De ansatte har jobbet med Udirs nettressurs, som bl.a. tar for seg særskilt sårbare elever og kjennetegn på disse. De ansatte ønsker likevel mer kompetanse på dette området. I intervju får vi høre eksempler hvor skolen har tilrettelagt for elever med særlige behov, og på den måten bidratt med å redusere risikoen for at elevene skal bli utsatt for krenkelser. I denne sammenheng får vi høre om skolens holdningsskapende arbeid overfor elevene. De ansatte forteller også at de informerer hverandre om forhold som kan gjøre en elev mer sårbar for en periode, f.eks. ved samlivsbrudd eller alvorlig sykdom i familien. Da kan alle holde et ekstra øye med disse elevene. I intervju får vi også høre eksempler på forhold som kan gjøre en elev særskilt sårbar for å bli utsatt for krenkelser, f.eks. elever som tidligere har blitt utsatt for krenkelser eller mobbing, elever som skiller seg ut på en eller annen måte, elever som har en vanskelig familiesituasjon, elever som er ekstra sensitive i seg selv, og elever som kan ha kombinasjoner av ulike forhold mv.

Ut over inspeksjonsplanen og retningslinjene for inspeksjon, dokumenterer skolen resultater i ulike trivsels- og sosiometriske undersøkelser. Videre dokumenteres samtaler med elevene, f.eks. når skoleledelsen systematisk gjennomfører samtaler med alle elever på et trinn. Utover dette forteller de ansatte at de dokumenterer hendelser som skjer, notater fra observasjon, telefonsamtaler med foreldre, mv.

På bakgrunn av dette vurderer Fylkesmannen at skolen jobber systematisk med å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø. Det er tydelig at skolen har jobbet mye med sin inspeksjonsordning og at de ansatte er bevisste på å drive med aktiv inspeksjon både ved overganger, i garderobes og ute i friminutt. De ansatte har fått kompetanse på det å følge med. Fylkesmannen vurderer imidlertid at skolens retningslinjer for inspeksjon, med fordel kan bli enda tydeligere knyttet til hva de voksne mer konkret skal følge med på, herunder hvilke tegn som kan tyde på at en elev ikke har det trygt og godt. Fylkesmannen trekker fram praksisen med en fleksibel bruk av 7-er-inspeksjonen som positiv, i tillegg til den informasjonen som løpende gis i

mandagsmøtene. Generelt sett vurderer Fylkesmannen at skolen har en fremgangsmåte for å følge med på elevene, og at denne følges opp i praksis.

Når det gjelder skolens plikt til å følge spesielt med på elever som kan være særskilt sårbare finner vi ingen tilsvarende fremgangsmåte. Det kommer ikke fram gjennom våre undersøkelser at skolen jobber med å kartlegge og identifisere elever i elevgruppen, som kan være særskilt sårbare for å bli utsatt for krenkelser – utover å følge spesielt med på elever som av ulike årsaker er sårbare der og da. De ansatte beskriver forhold som kan gjøre elever særskilt sårbare, men det kommer ikke fram at de er kjent med hvem disse elevene er på Buvik skole. Det kommer heller ikke fram om eller hvordan skolen spesifikt har jobbet med å gjøre alle ansatte kjent med hvilke forhold som kan gjøre en elev særskilt sårbar. På bakgrunn av dette finner Fylkesmannen at rektor ikke sikrer i tilstrekkelig grad.

Kommunens kommentarer til foreløpig rapport

Skaun kommune har i sine kommentarer til foreløpig rapport vist til at skolene i Skaun har vedtatt å gjennomføre kartleggingsundersøkelsen Spekter to ganger pr. skoleår for 4.-10.trinn, og trivselsundersøkelse for de laveste trinnene. Resultatene av undersøkelsene skal gjennomgås på trinn, team og i fellestid på en systematisk måte sammen med avdelingsledere og rektor. Her er det også fokus på hvem de sårbare elevene er og hvorfor de er sårbare. Videre oppgis det at trinnene utarbeider en rapport for hvert klassetrinn som gjennomgås i plangruppa. På bakgrunn av rapporten gjennomføres det oppfølgingsamtaler med de sårbare elevene. Gjennomgang av Udirs ressurser om elever med særskilt sårbarhet er lagt inn i plan for systemarbeid med skolemiljø for Buvik skole. Kommunen oppgir også at de innser at barne- og ungdomsarbeidere og ansatte ved SFO har behov for økt kompetanse om hvem elever med særskilt sårbarhet er og har derfor lagt det inn i årshjul for fellesmøter for skoleåret 2019/2020.

I forbindelse med kommunens kommentarer til foreløpig rapport etterspurte Fylkesmannen dokumentasjon som kunne vise at arbeidet som kommunen beskrev at de hadde planlagt, bl.a. ifm. oppstart av nytt skoleår, hadde blitt gjennomført. I denne forbindelse mottok Fylkesmannen bl.a. referat fra SFO-møte, PowerPoint brukt i presentasjon for skolens personale, notater ifm. fagdag, referat fra teammøte m.m. Av dokumentasjonen går det også frem eksempel på at skolen har kartlagt hvem de særskilt sårbare elevene kan være ved skolen.

Skaun kommune viser gjennom sine kommentarer til rapporten, og tilhørende dokumentasjon, at de nå har fremgangsmåter for å identifisere hvem de eventuelt sårbare elevene ved Buvik skolen er. Av dokumentasjonen går det også frem at lærerteamene ved skolen, etter en kartlegging, vurderer hva som må gjøres for å følge opp de enkelte elevene. Ut ifra eksempel på møtereftrat fra «team», som Fylkesmannen har fått, ser det ut som at dette er et fast punkt på agendaen. Videre ser vi at skolen kartlegger funnene i trivselsundersøkelsen, hva som kommer frem av påfølgende samtale med elevene og at de på bakgrunn av dette setter opp forslag til tiltak. På bakgrunn av dette finner Fylkesmannen at skolen nå følger med på alle elevene, herunder spesielt godt med på elever som kan være særskilt sårbar. Konklusjonen på dette punkt er dermed endret etter kommunens kommentarer til foreløpig rapport.

Fylkesmannen konkluderer med at rektor sikrer at alle som jobber på skolen, følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de følger spesielt godt med på elever som kan være særskilt sårbare.

Rektor skal sørge for at alle som jobber på skolen, griper inn mot krenkelses som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, dersom det er mulig.

I egenrevisningen viser skolen til kursing knyttet til utagerende og voldelige elever, i regi av Midt-norsk kompetansesenter for atferd, samt til at flere av skolens barne- og ungdomsarbeidere har gjennomført kurset *Spesialpedagogikk – problematferd blant barn og unge*. Det kommer også fram at skolen har arbeidet med plikten til å gripe inn i fellestid. Enkelte problematiserer at de ansatte kanskje ikke har tilstrekkelig med kompetanse på dette området, selv om de skriver at de er kjent med plikten til å gripe inn, inkl. når de skal gripe inn. Personalet diskuterer ofte hvordan ulike situasjoner skal håndteres, spesielt der elever ikke stanser eller er mottakelige for veiledning. Nærmere om å gripe inn, kommer det fram av egenrevisningen at de voksne griper inn på en adekvat måte ut fra det som har skjedd, og at de voksne varsler og hjelper hverandre ved behov. Det vises til kommunens handlingsplan for et mobbefritt oppvekst- og læringsmiljø, handlingsplan ved elevkonflikter, samt plan for systemarbeid i skolene i kommunen. Vedrørende dokumentasjon av inngripen, vises det til skolens meldeskjema. Enkelte skriver at det kommer an på sakens alvorlighetsgrad om inngripen dokumenteres.

I intervju får vi høre at det har vært et skjerpet fokus på de ansattes plikt til å gripe inn i fellestid, og i et eget orienteringsmøte med alle ansatte (inkl. driftspersonalet) på skolen. Rektor har klargjort at dette er et ansvar alle ansatte har. De ansatte forteller at de diskuterer hvordan det skal gripes inn. Videre er terskelen for bruk av makt/tvang blitt diskutert. De ansatte forteller også at de løpende vurderer enkeltsituasjoner og om det er behov for å gripe inn, f.eks. mot stygg språkbruk. Da sier de voksne fra og korrigerer eleven. Det vises også her til den subjektive opplevelsen, og at de voksne ikke kan bagatellisere det som skjer. Vi får høre om et eksempel hvor en lærer ble fortalt av noen elever at de hadde blitt irettesatt av renholdere på skolen. Elevene forteller i intervju at de opplever at de voksne griper inn hvis det skjer noe som ikke er greit, men at de ikke alltid ser alt.

Skolen har to ulike skjema for registrering av hendelser mv.; «Melding angående elevenes skolemiljø opplæringsloven § 9 A» og «Registrering av hendelse og aktivitetsplan». I intervju får vi vite at førstnevnte skjema brukes for å dokumentere og varsle om mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har det trygt og godt, f.eks. ved konkrete hendelser, og at det sistnevnte skjemaet brukes når det skal settes inn tiltak. Førstnevnte skjema brukes også for å dokumentere at det er grepet inn mot krenkelses. Fylkesmannen har mottatt malene for begge skjemaene. Vedrørende skjemaet for melding, framgår det at skjemaet skal fylles ut av den voksne som er «oppe i situasjonen» eller observerer hendelsen. I skjemaet skal det krysses ut hva saken gjelder, det kan være fysiske eller verbale krenkelses, eller annet. Videre skal den som fyller ut skjema fylle ut «Eventuell inngripen/hva er gjort». Fylkesmannen har mottatt flere eksempler på utfylte meldeskjemaer. I ingen av disse ser vi at det beskrives at det er grepet inn mot krenkelses av elevene. I ett av tilfellene ser vi at det framgår av skjemaet at krenkelsen ikke selv er observert av den som har fylt ut skjemaet, men at den ansatte har fått høre om krenkelsen i ettertid – og hadde derfor ikke mulighet til å gripe inn. Videre har Fylkesmannen bl.a. mottatt et notat hvor det framgår at en ansatt

har observert krenkelser mellom to elever, uten at det framgår om den ansatte grep inn mot krenkelsene.

Også i skjemaet for aktivitetsplan framgår det at «Eventuell inngripen» skal fylles ut. Fylkesmannen har i forbindelse med gjennomføringen av tilsynet mottatt tre eksempler på utfylte aktivitetsplaner. I det ene tilfellet er det en elev som blir utsatt for fysiske krenkelser omtrent annenhver dag, av en medelev på trinnet. Det framgår av aktivitetsplanen at skolen fra før har registrert tre hendelser mellom elevene, uten at det kommer fram av dokumentene om ansatte på skolen har grepet inn mot krenkelsene. Under «Eventuell inngripen» er det skrevet om en samtale som kontaktlærer hadde med eleven, etter å ha blitt varslet av elevens foreldre om krenkelsene. Det er uklart om ansatte på skolen selv har observert krenkelsene, og dermed om det har vært mulig å gripe inn. Også i det andre tilfellet, ser vi at det under «Eventuell inngripen» er omtalt at det er foretatt samtaler med to elever, ikke at det er grepet inn mot krenkelser. I dette tilfellet er det snakk om verbale krenkelser, og det framgår av skjemaet at skolen ikke har fanget opp disse eller kjenner seg igjen med det foreldrene til eleven beskriver. Det tredje eksempelet på en utfylt aktivitetsplan som vi har mottatt gjelder en elev som opplever å bli utestengt fra fellesskapet. Heller ikke i dette tilfellet ser vi at det framgår under «Eventuell inngripen» at det er grepet inn mot utestengingen.

I intervju med en enkeltelev får vi høre at de voksne griper inn «når det blir for alvorlig». Vi får også høre at de voksne ikke alltid er til stede, men i nærheten. Eleven har opplevd at en voksen har grepet inn mot en fysisk krenkelse som eleven ble utsatt for.

Fylkesmannen vurderer at de ansatte på skolen har fått kompetanse om plikten til å gripe inn mot krenkelser. Vi opplever også at de ansatte beskriver en praksis hvor de er bevisste på plikten og at det gripes inn mot krenkelser som de ansatte fanger opp. Vi får også høre eksempler på tilfeller der det er grepet inn mot krenkelser. De ansatte er videre kjent med kravet om å dokumentere inngripen. Dette til tross, har ikke Fylkesmannen mottatt dokumentasjon på tilfeller hvor de ansatte har grepet inn mot krenkelser. Vi ser videre at utfyllingen av skolens skjema kan tyde på at de ansatte ikke er tilstrekkelig kjent med hva som er innholdet i plikten til å gripe inn. Dette skaper en risiko for at de ansatte ikke i tilstrekkelig grad er kjent med hva som er en krenkelse det er plikt til å gripe inn mot, og at det ikke blir grepet inn i alle tilfeller. At krenkelsens alvorlighetsgrad omtales av enkelte i skolens egenrevisning, kan også tyde på at det er en terskel for når de ansatte griper inn mot krenkelser, noe som ikke er i tråd med lovkravet.

Kommunens kommentarer til foreløpig rapport

Skaun kommune har i sine kommentarer til foreløpig rapport vist til systemarbeidet for skolemiljø ved Buvik skole, og at dette viser at rektor gjennomgår hva som forventes av alle ansatte i arbeidet med aktivitetsplikten i § 9 A-4 første ledd. Hensikten er å sikre at alle som jobber ved skolen vet at det som kjennetegner plikten til å gripe inn, er at handlingen skjer umiddelbart og at den er rettet mot å stoppe en situasjon som pågår og er forholdsvis akutt. Det kan for eksempel dreie seg om å stanse en slåsskamp eller en annen fysisk krenkelse, om å stanse en utfrysningssituasjon eller stanse og irettesette elever som krenker andre verbalt. Videre vises det til at rektor, gjennom systemarbeidet, også skal sørge for at de ansatte kjenner til de nærmere grensene for å gripe inn. Kommunen og skolens meldeskjema for skolemiljø saker, er siden tidspunktet for det stedlige tilsynet revidert, og det er nå tydeliggjort at måten det er grepet inn på i hendelsen skal spesifikt beskrives. Skjema er forelagt Fylkesmannen i forbindelse med

kommunens kommentarer til foreløpig rapport. Fylkesmannen er i tillegg kjent med bruken av skjema gjennom saker til behandling i håndhevingsordningen.

Fylkesmannen ser av den tilsendte dokumentasjonen at rektor har gjennomgått plikten til å gripe inn for ansatte ved Buvik skole, som en del av systemarbeidet. Videre er det positivt at kommunen har revidert skjemaet, slik at det nå bør være kjent at eventuell inngripen skal beskrives i dokumentasjonen. Fylkesmannen har imidlertid flere eksempler på at det ikke er beskrevet inngripen, i saker som er meldt ifm. håndhevingsordningen. I ett eksempel ser vi at det beskrives en situasjon, hvor det blir et «basketak med slag» i en lek som begynner fint mellom flere elever. Det beskrives at det er voksne til stede. Under eventuell inngripen, beskrives det imidlertid at «foreldrene er informerte». I et annet og senere eksempel, ser vi at eventuell inngripen er beskrevet med at «lærere og assistenter har grepet inn, i form av at eleven har blitt hørt». Dette tyder på at det fremdeles kan være ansatte som ikke er kjent med hva det vil si å gripe inn, eller at det fremdeles hersker en terskel for når ansatte griper inn og ikke. På bakgrunn av dette ser vi at skolen er i en prosess m.h.t å sørge for at alle som jobber på skolen griper inn mot krenkelsers, men vi kan ikke, på bakgrunn av ovennevnte, si at den nye praksisen er implementert på nåværende tidspunkt.

Fylkesmannen konkluderer med at rektor ikke sørger for at alle som jobber på skolen, griper inn mot krenkelsers som f.eks. utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, dersom det er mulig.

Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen, varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

I egenvurderingen til skolen kommer det fram at det er «god grunn til å tro at inspektør eller rektor varsles». Videre at de ansatte varsler nærmeste leder og noen ganger også rektor, og at dette kommer an på omfanget eller alvorligheten av kjennskapet eller mistanken. Flere svarer bekreftende på at elevene alltid får beskjed om at rektor vil bli varslet, men ikke alle er kjent med en slik praksis. Det kommer f.eks. fram at ved «gjentakende hendelser» blir eleven kjent med at rektor varsles. Om dokumentasjon, vises det til skolens to skjemaer (som omtalt ovenfor). Det framgår av egenvurderingen at ledelsen mottar dokumentasjon fra kontaktlærer eller SFO-leder. Enkelte er usikre på spørsmålet og skriver at mistanke knyttet til elevenes skolemiljø først varsles til kontaktlærer som undersøker videre.

I intervju stilles det spørsmål om skolens fremgangsmåte for varsling ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har det trygt og godt. Flere viser til meldeskjemaet, og at det er en lav terskel for å bruke dette. De forteller at skjemaet blir gitt til kontaktlærer, før det går videre til rektor eller SFO-leder. Kontaktlærer gjør noen undersøkelser før rektor varsles. Vi får høre at det kommer litt an på alvorlighetsgraden om og når rektor varsles, men at rektor får vite om saken ganske raskt. Om de undersøkelsene som iverksettes før eller samtidig som at rektor varsles, får vi høre om samtaler med elever og foreldre, samt observasjon. Noen forteller i intervju at de har hatt mange mistanker som er sjekket ut og ikke varslet om. Dette fordi mistanken var så liten. Ved stor mistanke varsles det. Rektor kan ikke varsles om alt.

Fylkesmannen har som nevnt mottatt skolens mal for varsling, samt flere eksempler på malen i bruk. Det framgår av malen at utfylt skjema skal leveres til kontaktlærer, som følger opp saken. Ferdig utfylt skjema skal legges i hylla til rektor/SFO-leder.

Fylkesmannen vurderer at skolen ikke har en klar fremgangsmåte for varsling ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Det kommer tydelig fram av våre undersøkelser i tilsynet at rektor ikke alltid blir varslet om alle tilfeller hvor de som jobber på skolen har mistanke eller kjennskap, og de ansatte spriker i sine beskrivelser av skolens praksis. Alle vi intervjuer omtaler skolens meldeskjema og at det er lav terskel for å bruke dette, men vi får også høre at skjemaet ikke brukes i alle tilfeller og at rektor noen ganger også blir varslet muntlig – og at de ansatte *kan* varsle både muntlig og skriftlig.

Terskelen for hva som skaper mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, skal være lav. Videre skal *all* mistanke varsles til rektor. Dette for at rektor skal ha en fullstendig oversikt, for å kunne håndtere saken forsvarlig videre. Flere kan ha mistanke knyttet til samme elev, uten at de kjenner til hverandres mistanke – og det er derfor ikke meningen at det skal være opp til den enkelte å vurdere om varsling skal skje eller ikke. Fylkesmannen vurderer etter dette at skolen har behov for mer kompetanse knyttet til hva begrepet mistanke innebærer, samt når den enkelte har en plikt til å varsle rektor. Det kan også synes som om varsel styres via kontaktlærer eller SFO-leder, og det er uklart om varsel til SFO-leder går videre til rektor. Fylkesmannen viser i denne sammenheng til malen for skolens varslingsskjema, som er utydelig på at det er rektor som skal varsles. På bakgrunn av dette finner ikke Fylkesmannen at rektor sikrer i tilstrekkelig grad.

Kommunens kommentarer til foreløpig rapport

Skaun kommune har i sine kommentarer til foreløpig rapport, oppgitt at systemarbeidet for arbeid med skolemiljø saker ved Buvik skole, har blitt tydeligere på hvordan det skal varsles og at terskelen for å varsle skal være lav. Dette gjennomgås to ganger hvert skoleår. Det er videre utarbeidet rutine for hvordan man varsler og hvordan varslene håndteres på den enkelte enhet.

Fylkesmannen har fått tilsendt Buvik skole sitt årshjul og kommunens «rutine for håndtering av varsel og aktivitetsplan» som dokumentasjon. I tillegg har Fylkesmannen på forespørsel fått tilsendt dokumentasjon som viser at gjennomgang av rutinene er gjennomført for skolens ansatte, i henhold til planene i årshjulet. Av rutinene fremgår det at kommunens skjema skal fylles ut av voksne som er oppe i situasjonen eller observerer hendelsen, og at utfylt skjema leveres rektor. Av PowerPoint som er brukt i gjennomgangen for ansatte, er det presisert at varsel også skal gjelde all mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, altså ikke bare observerte hendelser og situasjoner. Det oppgis også at det er rektor som skal varsles i den samme presentasjonen. Videre er det laget veiledningstekst, på toppen av skjema som skal fylles ut ved undersøkelser, hvor det opplyses om at det skal være lav terskel for både å undersøke og å varsle.

Det går frem av rutinen som kommunen nå har vist til, at det er rektor som skal varsles, jf. pkt. 3 «utfylt skjema leveres rektor». Skjema som skal brukes til denne varslingen inneholder imidlertid to felt hvor melderens navn skal fylles ut «dato levert rektor/SFO-leder». Fylkesmannen vurderer at dette kan fremstå som misvisende, og eventuelt føre til at ansatte varsler SFO-leder, fremfor rektor. Skolen har i sin presentasjon for ansatte oppgitt at rektor kan delegerer oppgaven i å ta imot varsler. Dette stemmer overens med det som er uttalt i lovens forarbeider, men forutsetter at en slik delegering av ansvar er kjent. Det er mulig at kommunen eller skolen har tenkt at en delegering av slik myndighet er aktuelt, for eksempel for tilfeller hvor ansatte på SFO varsler, men dette

kommer ikke frem av verken de fremlagte rutinene eller annen dokumentasjon. Vi ser at kommunen og skolen er langt på vei for å sikre at alle som jobber på skolen varsler rektor. For at det ikke skal være noen tvil om hva som er riktig fremgangsmåte, burde det imidlertid være samsvar mellom skolens rutiner og de aktuelle skjema som skal brukes. Dersom det er tilfelle at SFO-leder skal motta varsel i enkelte tilfeller, bør dette komme frem av rutinen som skolen bruker, slik at ansatte vet når dette er aktuelt.

Fylkesmannen konkluderer med at rektor ikke sikrer at alle som jobber på skolen, varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.

Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen, varsler rektor så raskt som saken tilsier. I egenvurderingen er skoleledelsen tydelig på at de som jobber på skolen, skal varsle straks i alvorlige saker. For øvrig skal varsel leveres så raskt som mulig, helst samme dag. De andre som har gjennomført egenvurderingen er ikke like tydelige. Noen skriver at rektor ønsker å motta meldeskjema fortløpende, og så tidlig som mulig, mens andre skriver at det må brukes et skjønn. En gruppe skriver at det ikke er spesifikt avklart hvilke saker som skal varsles straks og hvilke som kan vente. Også i intervju får vi høre at det kommer litt an på alvorlighetsgraden, hvor raskt rektor varsles, og at de ansatte har diskutert litt hvilke saker som skal varsles straks. Vi får også høre at det varierer litt mellom trinnene, når det skal varsles. Noen varsler samme dag som de fyller ut meldeskjemaet, mens andre kan vente til slutten av uka. Det framgår også av intervju at det er vanlig, og til en viss grad forventet av rektor, at de ansatte gjør noen undersøkelser før rektor blir varslet.

Fylkesmannen har som tidligere nevnt mottatt flere eksempler på utfylte meldeskjemaer for enkeltelever. I flere av disse ser vi at skjemaet er fylt ut og levert til rektor (eller SFO-leder) samme eller påfølgende dag. Av ett av skjemaene framgår det imidlertid at det ble fylt ut 17. desember og overlevert til rektor (eller SFO-leder) 18. desember. Videre framgår det at lærerne på trinnet fikk melding på SchoolLink den 6. desember om at eleven ikke hadde det bra på skolen. I det konkrete tilfellet ble dermed rektor varslet først tolv dager etter at lærerne fikk kjennskap til at eleven ikke hadde et trygt og godt skolemiljø. Det framgår ikke av skjemaet hvorfor det ble ventet med å varsle rektor, men det framgår at det ble gjennomført flere samtaler og et møte i mellomtiden.

Fylkesmannen vurderer etter dette at det ikke er avklart på skolen hvilke saker de ansatte skal varsle om straks og hvor raskt det skal varsles i andre saker. At de ansatte også synes å ha en terskel for hva som skal varsles til rektor, samt hva som gir dem mistanke om at en elev ikke har det trygt og godt, påvirker antakeligvis også at skolens praksis varierer på dette området. Opplæringslovens forarbeider er tydelige på at all mistanke skal varsles, men at tidspunktet for varsling bl.a. må stå i forhold til sakens alvor. Hvor raskt varsling skal skje, må vurderes fra sak til sak. I noen tilfeller er det nødvendig å varsle rektor straks, mens det i andre tilfeller kan være forsvarlig å vente litt lenger. Den enkelte skole må finne fram til gode løsninger som sikrer at varsling alltid skjer og til riktig tid.

Kommunens kommentarer til foreløpig rapport

Skaun kommune har i sine kommentarer til foreløpig rapport vist til de samme kommentarer og rutiner som i punktet over. I «rutine for håndtering av varsel og aktivitetsplan», heter det at «rektor varsles så snart det lar seg gjøre». Fylkesmannen kan ikke se at dette er problematisert eller gitt innhold, slik at ansatte ved skolen blir

klar over hvilke forventninger eller terskler som ligger i «så snart det lar seg gjøre». Det fremstår dermed fremdeles som at det ikke er avklart på skolen hvilke saker de skal varsle straks, eller hvor raskt det skal varsles i andre saker. Fylkesmannen ser at skolen er i en prosess, men vurderer på bakgrunn av ovenstående at vi ikke har grunnlag for å si at ny praksis er implementert.

Fylkesmannen konkluderer med at rektor ikke sikrer at alle som jobber på skolen, varsler rektor så raskt som saken tilsier.

Rektor skal varsle skoleeieren om alvorlige tilfeller, inkludert tilfeller der skolen ikke har klart å løse en sak.

I intervju får vi høre at det er tett dialog mellom rektor og skoleeier. Vi får høre eksempler hvor rektor har varslet skoleeier om tilfeller med kraftig utagerende elever, og saker hvor det er flere involverte, gjentatte krenkelser eller krevende dialog med hjemmet. Videre får vi høre eksempler hvor skoleeier har vært påkoblet i oppfølgingen av saker videre. Også i tilfeller hvor det er utfordringer med skolemiljøet på ulike trinn og/eller saker hvor skolen ikke har klart å få bukt med et problem over tid, er skoleeier blitt koblet på. Rektor varsler enten via telefon eller i fysiske møter med skoleeier.

Fylkesmannen har ikke mottatt dokumentasjon som viser at rektor varsler skoleeier om alvorlige tilfeller. Likevel får vi gjennom intervju bekreftet at dette skjer i praksis, samt hva som vurderes som alvorlige tilfeller.

Fylkesmannen konkluderer med at rektor varsler skoleeieren om alvorlige tilfeller, inkludert tilfeller der skolen ikke har klart å løse en sak.

Rektor skal sikre at skolen undersøker saken når rektor mottar varsel fra en som jobber ved skolen, eller en elev sier fra om at skolemiljøet ikke er trygt og godt.

I skolens egenvurdering svarer alle bekreftende på at skolen alltid undersøker når rektor mottar varsel om at en elev ikke har det trygt og godt, og rektor skriver at dette ligger i skolens rutiner. Videre framgår det at skolen forsøker å undersøke så godt som mulig. Nærmere om undersøkelsene framgår det at skolen innhenter informasjon fra omgivelsene, i tillegg til å snakke med involverte elever så langt det er mulig. Noen elever kan ha vansker med å sette ord på sin situasjon, og da er skolen avhengig av en god relasjon til eleven for å kunne danne seg et bilde som stemmer med elevens virkelige opplevelse av sine omgivelser. Om høring av elevene, framgår det at elevsamtalene loggføres. Om dokumentasjon av undersøkelsene kommer det fram av egenvurderingen, at dette gjøres i ulik grad. Det vises bl.a. til skjemaet for varsling og at undersøkelsene omtales der.

I intervju forteller rektor at hun kan be den som varsler om å undersøke, f.eks. gjennomføre samtale med eleven og/eller foreldrene. Noen ganger deltar rektor selv i disse samtalene, men i samtaler med eleven er rektor opptatt av at det bør være en voksen med god relasjon til eleven som gjennomfører samtalen. Videre får vi i intervju høre eksempler på undersøkelser som samtaler med andre elever, trivselsundersøkelser, sosiometrisk undersøkelse/kartlegging, Spekter, observasjon, og «Snakk med meg». Rektor forventer at det er gjort noen undersøkelser før hun varsles.

Utover dette får vi høre at den som «ser» situasjonen følger opp der og da, og informerer videre til kontaktlærer. Rektor etterspør informasjon fra de ansatte, og som regel er det de ansatte som gjennomfører undersøkelsene.

I kommunens plan «Systemarbeid i skolene i Skaun kommune for å sikre elevene et trygt og godt skolemiljø», framgår det hvilke handlinger skolene skal gjøre for å oppfylle plikten til å undersøke. Det framgår av planen at ved henvendelse eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, starter kontaktlærer eller rektor registrering i fastlagt skjema. Videre gjennomfører kontaktlærer eller rektor samtaler med eleven for å avklare situasjonen og finne bakgrunnen for elevens opplevelse, samt samtaler med andre elever for å få fram fakta om en situasjon. Videre framgår det innledningsvis under plikten til å undersøke at det forventes at skolen har en systematikk for innsamling, sammenfatning, refleksjon og analyse av data.

I skolens handlingsplan ved elevkonflikter framgår det at skolen skal prate med de elevene som er involvert i konflikten. Videre at situasjonen skal belyses så godt som mulig, også ved å høre hva andre elever har sett og hørt.

I kommunens «Handlingsplan for et mobbefritt oppvekst- og læringsmiljø i Skaun kommune» framgår det at dersom skolene gjennom Elevundersøkelsen, Foreldreundersøkelsen, lokale trivselsundersøkelser eller sosiometriske undersøkelser, ser at det er noen som føler seg mobbet, skal skolene alltid undersøke saken nærmere. De ansatte skal ha kunnskap om verktøy som kan brukes til å avdekke mobbing, og reflektere sammen med kollegaer når de ser hva avdekkingsverktøyene viser.

Fylkesmannen har i forbindelse med tilsynet mottatt tre eksempler på aktivitetsplaner for enkeltelever ved skolen. Av disse framgår det at skolen har gjennomført samtaler med de involverte elevene, observasjon, gjennomført Spekterundersøkelsen, og samtaler i en elevgruppe. Skolen har delvis dokumentert disse undersøkelsene, men det framgår ikke av dokumentasjonen hva skolen nærmere fant ut gjennom undersøkelsene.

På bakgrunn av dette vurderer Fylkesmannen at skolen gjennomfører undersøkelser i tilfeller hvor de som jobber på skolen, får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Skolen beskriver en praksis for å høre involverte elever, observere samspillet mellom elevene og undersøke saken ved å gjennomføre ulike trivselsundersøkelser eller sosiometriske undersøkelser. Imidlertid kommer det ikke tydelig fram hva som er skolens fremgangsmåte for å undersøke. Skolen, herunder rektor, er ansvarlig for å oppfylle plikten til å undersøke, jf. opplæringsloven § 9 A-4 tredje ledd. Det er ikke i tråd med lovkravet at de ansatte setter i gang med undersøkelser før rektor varsles. At rektor forventer at enkelte undersøkelser gjøres før varsling skjer, er dermed heller ikke i tråd med lovkravet – og dette kan bidra til at varsling ikke skjer eller at undersøkelser ikke blir tilstrekkelige, da rektor ikke vil ha oversikt over dette. På dette området er også kommunens plan for et mobbefritt oppvekst- og læringsmiljø misvisende, da det framgår av denne at *ansatte* alltid skal undersøke saken ved mistanke om mobbing. Rektor har det formelle ansvaret for at undersøkelser skjer, men kan delegere dette til ansatte når dette er hensiktsmessig.

Videre er det et krav at saker skal undersøkes tilstrekkelig grundig. Målet er å finne ut om en eller flere elever opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt. Skolen må gjøre de undersøkelser som med rimelighet kan forventes. Som nevnt får vi høre om mange eksempler på undersøkelser som skolen kan bruke, men det er tydelig at den undersøkelsen som brukes i størst grad er samtaler med involverte elever (og foreldre). Fylkesmannen vurderer også at kommunens plan for systemarbeid gir begrensede føringer til skolene knyttet til handlinger for å sikre at plikten til å undersøke blir oppfylt i enkeltsaker. Planen forventer at skolene har en systematikk for innsamling,

sammenfatning, refleksjon og analyse av data. Om skolen har en slik systematikk for innsamling og analyse av mer systematiske undersøkelser gjennom skoleåret, som f.eks. Elevundersøkelsen, er det ikke en like tydelig systematikk for innsamling av informasjon for å undersøke i enkeltsaker.

Skolens fremgangsmåte skal sikre at alle saker undersøkes tilstrekkelig grundig, etter at rektor har fått varsel om mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Den fremgangsmåten skolen har i dag, sikrer ikke dette i tilstrekkelig grad.

Kommunens kommentarer til foreløpig rapport

Skaun kommune oppgir i sine kommentarer til foreløpig rapport at rektor, ved gjennomgang av plikten til å undersøke, presiserer at plikten til å undersøke har like lav terskel som plikten til å varsle. Slik gjennomgang skjer overfor alle ansatte ved oppstart av nytt skoleår, i henhold til skolens årshjul. Videre oppgir kommunen at dersom en elev sier i fra om at den ikke har det bra, så skal skolen alltid undersøke saken nærmere. Det opplyses at dette er helt nødvendig for å kunne sette inn gode, egnede tiltak. Hvor grundig undersøkelsen skal være hver gang, er avhengig av skjønn, formålet med undersøkelsen og hvilken situasjon man står ovenfor i hvert enkelt tilfelle. Det er utarbeidet et eget skjema som viser en systematisk innsamling, sammenfatning, refleksjon og analyse av data ved undersøkelser. Skolene i Skaun bruker pedagogisk analyse i sitt arbeide med å undersøke saker, jf. vedtak i kommunestyret.

Videre går det nå frem av «hjelpeteksten» i toppen av skjemaet, som skolen skal bruke til undersøkelser, at rektor alltid skal varsles før undersøkelser iverksettes. Skjemaet som skal brukes til varsling, inneholder imidlertid to felt hvor ansatte fyller ut «dato levert rektor/SFO-leder». Det vises i denne sammenheng til det som er vurdert over, under varslingsplikten. Fylkesmannen ser at skolen er i en prosess som vil kunne sikre at skolen undersøker saken når rektor mottar varsel fra en som jobber på skolen. Dette avhenger imidlertid av at det sikres at rektor alltid får varsel. Når dette er på plass, vil dermed skolen ha et godt grunnlag for å implementere riktig praksis også mht. undersøkelser.

Fylkesmannen konkluderer med at rektor ikke sikrer at skolen undersøker saken når rektor mottar varsel fra en som jobber på skolen, eller en elev sier fra om at skolemiljøet ikke er trygt og godt.

Rektor skal sikre at skolen undersøker saken snarest.

Det framgår av egenreviseringen at undersøkelser gjøres så snart det lar seg gjøre, f.eks. etter en hendelse. Det framgår også at skolen kan bruke friminutt og omorganisering av ressurser for å undersøke.

I intervju forteller rektor at undersøkelser skal skje umiddelbart eller så fort som mulig. Alvorlighetsgraden avgjør imidlertid om saken forventes undersøkt før saken varsles til rektor. Da kan det avklares om videre undersøkelser skal settes inn, eller om saker er ferdig avgjort og avklart. I intervju med de som jobber på skolen, framgår det (som nevnt ovenfor) at den som ser en situasjon følger opp der og da. Videre framgår det at de ansatte tidlig snakker med de involverte elevene, og kontakter foreldrene.

Som nevnt ovenfor, er det skolens plikt å undersøke mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Rektor kan selv undersøke, men kan også delegerer oppgaven med å undersøke i enkeltsaker til f.eks. kontaktlærer. Vi får høre at

rektor selv kan gjennomføre enkelte samtaler, men i stor grad gjennomføres undersøkelsene av de andre som jobber på skolen. Videre gjennomføres undersøkelser ofte før rektor blir varslet. Mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har det trygt og godt undersøkes derfor i stor grad snarest, men Fylkesmannen vurderer at dette ikke knytter seg til rektors sikring. Når skolen lykkes med dette, blir det dermed tilfeldig at så skjer.

Kommunens kommentarer til foreløpig rapport

Skaun kommune har i sine kommentarer til foreløpig rapport oppgitt at rektor ber alle ansatte svare ut et digitalt spørreskjema i «Teams» hver høst før skolestart, for å sikre at alle kjenner til alle rettslige krav knyttet til aktivitetsplikten. I tillegg støtter rutinen for behandling av varsler, undersøkelser og aktivitetsplan for Buvik skole rektor i arbeidet med å sikre at skolen undersøker saken snarest.

Fylkesmannen har fått tilsendt utskrift av spørreskjemaet, som brukes i den digitale spørreundersøkelsen. Her er ett av flere spørsmål, som de ansatte må svare «ja» eller «nei» på; «*Er du kjent med og utøver plikten om at skolen skal undersøke saken når rektor mottar varsel fra en som jobber ved skolen, eller en elev sier i fra om at skolemiljøet ikke er trygt og godt?*». Fylkesmannen ser at dette kan være et nyttig verktøy, for at rektorene ved skolene i kommunen skal kunne kartlegge kunnskapen om aktivitetsplikten blant de ansatte. Vi kan imidlertid ikke se hvordan dette sikrer at skolen undersøker saker snarest. Av rutinen som det vises til i kommentarene («rutine for håndheving av varsel og aktivitetsplan»), følger det av punkt 6 at «rektor, SFO-leder/avledingsleder og kontaktlærer tar stilling til om saken bør undersøkes ytterligere ved å følge skjemaet «Rutiner for undersøkelse ved mistanke om at en elev ikke har det trygt og godt jf. § 9A»». Det nevnes ikke noe om hvor fort slike undersøkelser skal iverksettes i denne rutinen.

Som nevnt i foreløpig rapport, undersøker skolen i stor grad sakene snarest i praksis. Konklusjonen bygde imidlertid på at dette ikke var knyttet til rektors sikring, men at det skjedde ved en tilfeldighet. Vi ser nå at det er presisert i rutinene for undersøkelse, at rektor skal varsles før undersøkelser iverksettes. Dette avhenger imidlertid av at det ikke er tvil om at varsel skal til rektor, ved at rutine og skjema som omhandler dette samsvarer. Fylkesmannen vurderer at når dette er sikret, vil skolen også kunne sikre at sakene undersøkes, og at dette skjer snarest.

Fylkesmannen konkluderer med at rektor ikke sikrer at skolen undersøker saken snarest.

Rektor skal sikre at eleven får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen.

I egenvurderingen svarer skoleledelsen at dette i større grad er gjennomført i senere saker, men at skolen fortsatt kan bli bedre. Andre svarer nei, men at forutgående samtaler med eleven har vært utgangspunkt når det er utformet tiltak i aktivitetsplanen og at eleven kjenner innholdet i tiltakene. Andre igjen svarer at elevene blir forklart eller gjort kjent med hva som blir gjort i oppfølgingen av en sak, og at de da har mulighet til å uttale seg.

I intervju får vi høre at det har vært en utvikling over tid. Skoleledelsen forteller at det ikke alltid blir gjort, f.eks. kan de se at det ikke kommer fram av aktivitetsplanen at eleven har fått uttale seg om tiltakene. Likevel er skoleledelsen tydelig på at dette skal være kjent for de ansatte. Flere av de ansatte bekrefter at de har oppfattet det som et

krav fra ledelsen om å la elevene få uttale seg. Noen forteller i intervju at etter at aktivitetsplanen er påbegynt, må elevens stemme høres. Dersom skolen har foreslått tiltak som eleven ikke ønsker, må de ta hensyn til det. Videre får vi høre at elevenes alder kan spille en rolle for hvordan elevene blir hørt, f.eks. kan de yngste elevene bli spurt om de synes at tiltakene høres greie ut.

Det framgår ikke av kommunens plan «Systemarbeid i skolene i Skaun kommune for å sikre elevene et trygt og godt skolemiljø», under plikten til å sette inn tiltak, at eleven skal få muligheten til å uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen.

I de eksemplene på aktivitetsplaner som vi har mottatt, framgår det ikke om eller hvordan elevene har fått mulighet til å uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen. I ett av tilfellene ser vi at det framgår av et notat fra en samtale med eleven at skolen forteller at de vil følge opp med jevnlige samtaler om hvordan det går, men det framgår ikke om eleven f.eks. hadde innvendinger mot dette tiltaket, eller andre forslag til tiltak. I det aktuelle tilfellet består elevens aktivitetsplan av totalt seks tiltak, dvs. fem tiltak i tillegg til tiltaket om jevnlige samtaler. Fylkesmannen kan ikke se at eleven har fått mulighet til å uttale seg om disse.

Videre har Fylkesmannen gjennomført flere samtaler med elever som har aktivitetsplaner. Det framgår ikke tydelig av disse at elevene har fått mulighet til å uttale seg om innholdet i aktivitetsplanen. Fylkesmannen kan heller ikke se at det framgår av skolens dokumentasjon i disse tilfellene at elevene har fått mulighet til å uttale seg om innholdet i aktivitetsplanen.

Fylkesmannen bemerker at alle elever, uansett alder og modenhetsnivå, har rett til å uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen. Det er den voksnes ansvar å tilpasse samtalen og tilrettelegge for eleven, slik at han/hun har en reell mulighet til å medvirke på innholdet i planen.

Selv om det er tydelig at skolens praksis har utviklet seg på dette området og at skoleledelsen forventer at elevene får anledning til å uttale seg om innholdet i aktivitetsplanen, finner ikke Fylkesmannen at dette er en fremgangsmåte som sikrer at det gjøres i alle saker. Fylkesmannen ser bl.a. i nyere enkeltsaker, at elever ikke har fått uttale seg om innholdet i aktivitetsplanen.

Kommunens kommentarer til foreløpig rapport

Skaun kommune har i sine kommentarer til tilsynsrapporten opplyst at det nå er utarbeidet en egen kolonne i malen for aktivitetsplaner, hvor det skal redegjøres for elevens uttalelser til innholdet. I tillegg ser vi av presentasjonen som er holdt for skolens ansatte, i henhold til planene i årshjulet, at det er informert om at eleven har rett til å medvirke og høres i saken. I tillegg går det frem av «rutine for håndtering av varsel og aktivitetsplan» at egnede tiltak utarbeides i samarbeid med eleven og foreldre. Dette, sammenholdt med det faktum at skolens praksis på tilsynstidspunktet hadde utviklet seg til det positive, gjør at Fylkesmannen nå finner at det foreligger en fremgangsmåte som sikrer at dette gjøres i alle saker. Det forutsettes da også at rektor, ved signatur av planene, sjekker at også dette punktet på planen er fulgt. På bakgrunn av dette endrer Fylkesmannen konklusjonen på dette punktet etter kommentarene til den foreløpige rapporten.

Fylkesmannen konkluderer med at rektor sikrer at eleven får uttale seg om hva som skal være innholdet i aktivitetsplanen.

Rektor skal sikre at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt.

I egenvurderingen vises det til rutiner som skal sikre at det settes inn egnede tiltak, og at skolen bruker tiltak på ulike nivå og i større og mindre grad, alt etter hvilken utfordring de har med å gjøre. Noen skriver at det er utfordrende å ha tilstrekkelige tiltak, spesielt i komplekse saker der faktorer utenfor skolen er med og påvirker effekten av tiltakene. Videre kommer det fram at skolen søker råd og innhenter kunnskap fra helsesøster, PPT, BUP, Trondsletten habiliteringssenter, barnevernstjenesten, Midt-norsk kompetansesenter for atferd og fra Fylkesmannen. Det vises også til skolens egne ansatte, som har god innsikt i ulike forskningsbaserte tiltak. Om tiltak tilpasses saken og omfang, samt baseres på elevens helhetlige behov og elevens beste, svarer skolen at de gjør dette så godt det lar seg gjøre og at den helhetlige situasjonen rundt eleven alltid må være utgangspunktet for tiltakene.

I intervju er skolen mer usikker på om det alltid settes inn tiltak dersom undersøkelser viser at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Vi får høre at noen tilfeller kan gå under rektor sin «radar», ved at det settes inn tiltak på et lavere plan. Rektor ønsker å være orientert om alle aktivitetsplaner, og skolen har en praksis hvor alle aktivitetsplaner skal signeres av rektor. Vi får også høre at rektor vurderer om tiltakene er gode nok eller tilstrekkelige. Rektor vurderer da om tiltakene står i forhold til det som skal avhjelpes.

Videre får vi høre i intervju hvordan skolen arbeider med hva som er egnede tiltak i den enkelte sak. Til dels beskrives det en praksis hvor det prøves, feiles og justeres, men vi får også høre at enkelte av de ansatte er bevisste på hvilke tiltak som kan være aktuelle i den konkrete situasjonen og at man på forhånd bevisst velger ut tiltak tilpasset saken. Om hvordan dette gjøres, vises det til samtaler med de involverte elevene og foreldre.

Vi får også høre i intervju at skolen har jobbet i fellestid med Udirs nettressurs knyttet til tiltak i skolemiljø saker.

Av kommunens plan «Systemarbeid i skolene i Skaun kommune for å sikre elevene et trygt og godt skolemiljø», framgår det under plikten til å sette inn tiltak, sentrale stikkord knyttet til det at tiltakene skal være egnede, tilstrekkelige og lovlige. Det stilles blant annet spørsmål til hvilken kompetanse skolene har for å vurdere hvilke tiltak som er til barnets beste, egnede, tilstrekkelig og lovlige. Videre skal tiltakene være utarbeidet på bakgrunn av grundige undersøkelser, og de skal føre til at eleven opplever å ha et trygt og godt skolemiljø. Skolene må vurdere hvilke tiltak og hvem tiltakene skal rettes mot, mv. Det framgår imidlertid ikke av planen hvordan den enkelte skole operasjonaliserer disse føringene fra skoleeier i praksis.

Buvik skole bruker «Mitt valg» som er et forebyggende undervisningsprogram i sosial- og emosjonell kompetanse. Formålet med programmet er å gi elevene trygghet og kompetanse til å ta selvstendige valg og til å samhandle med andre. På småtrinnet er et av temaene i programmet å skape et godt skolemiljø, og på mellomtrinnet er utvikling av skolemiljøet et av flere tema.

Fylkesmannen erfarer at skolen setter inn tiltak når elever ikke opplever at skolemiljøet er trygt og godt. Dette har vi sett og hørt flere eksempler på. Rektor har, som tidligere nevnt, gitt de ansatte kompetanse om skolens aktivitetsplikt (herunder plikten til å sette inn tiltak), og de ansatte har startet å jobbe med Udirs nettressurs om skolemiljøtiltak.

Videre får vi høre at skolen innhenter kompetanse fra andre fagmiljøer, i arbeidet med skolemiljøtiltak.

Imidlertid er det uklart om skolens fremgangsmåte sikrer at det alltid settes inn tiltak, når elever opplever ikke å ha det trygt og godt på skolen. Rektor er selv usikker på om dette sikres tilstrekkelig i alle saker. De ansatte beskriver i stor grad en praksis hvor det prøves og feiles med tiltak, og det kommer i mindre grad fram om skoleledelsen har gitt føringer knyttet til de ansattes arbeid med valg av egnede tiltak i enkeltsaker. Ved Buvik skole skal rektor signere alle aktivitetsplaner som utarbeides, noe som gir en mulighet for å sikre at det settes inn egnede tiltak i alle saker (siden rektor skal ha fullstendig oversikt over alle elever som opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt). Imidlertid kommer det ikke fram at dette er en del av skolens fremgangsmåte, og de ansatte gir heller ikke uttrykk for at det er gitt føringer fra rektor på dette området eller at rektor følger opp dersom tiltak i en enkeltsak ikke vurderes å være tilstrekkelige.

Totalt vurderer Fylkesmannen at rektor ikke har bestemt en fremgangsmåte som sikrer at skolen alltid setter inn tiltak i alle saker.

Kommunens kommentarer til foreløpig rapport

Skaun kommune har i sine kommentarer til foreløpig rapport opplyst at Buvik skole har en egen rutine for hvordan ledelsen håndterer utarbeidelse av aktivitetsplan, slik at det nå sikres at skolen setter inn egnede tiltak. Rutinene følger av dokumentet «rutine for håndtering av varsel og aktivitetsplan». Av rutinen fremgår det at dersom man finner ut at en elev ikke har det trygt og godt, så skal aktivitetsplan utarbeides. Ved utarbeidelse av slik plan, så skal kontaktlærer og avdelingsleder i samarbeid med elev og foreldre utarbeide egnede tiltak, som sikrer at elevens skolemiljø er trygt og godt. Elevens beste skal være et grunnleggende hensyn i utarbeidelse av planen. Planen skal godkjennes og signeres av elev, foresatte, kontaktlærere og rektor. Utarbeidelse av tiltak er også tema når aktivitetsplikten gjennomgås to ganger i året, jf. årshjulet. Av presentasjonen som er oversendt som dokumentasjon til Fylkesmannen, fremgår det at behovet for tiltak og hvilke tiltak som skal settes inn, må bero på en faglig vurdering. På bakgrunn av dette finner derfor Fylkesmannen at rektor nå har en fast fremgangsmåte, særlig på grunn av tydeligere rutiner rundt utarbeidelse av tiltak, som sikrer at skolen alltid setter inn tiltak i alle saker. Konklusjonen er dermed endret etter kommunens kommentarer til foreløpig rapport.

Fylkesmannen konkluderer med at rektor sikrer at skolen setter inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt.

2.2 Plikten til å varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever

2.2.1 Rettslige krav

Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen, varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever, eller at de varsler direkte til skoleeieren dersom mistanken gjelder en i skoleledelsen.

Alle som jobber på skolen må ha kunnskap om plikten til å varsle. Hva som er å krenke, skal tolkes vidt. Det kan være direkte krenkelser, men også mer indirekte krenkelser

som utestenging, isolering og baksnakking. Hvordan elevene opplever krenkelsen, er uten betydning for plikten til å varsle. Det er tilstrekkelig med mistanke for at plikten til å varsle inntre. Å ha en mistanke vil si å ha en følelse av eller antagelse om at en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever. De som jobber på skolen skal gi elevene som har blitt krenket, beskjed om at rektor eller skoleeieren vil bli varslet om saken, med mindre dette hindrer at de kan varsle raskt nok. Skolen skal dokumentere hva som gjøres for å oppfylle plikten til å varsle, i hver sak.

Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen, varsler rektor eller eventuelt skoleeieren straks.

Skolens fremgangsmåte for varsling, må sikre at varsling om mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever, skjer straks.

Rektor skal varsle skoleeieren straks dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever.

Ved mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever, skal rektor varsle skoleeieren straks.

Rektor skal sikre at skolen undersøker saken ved mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever.

Skolen må undersøke hva som har skjedd. Hvis undersøkelsene viser at en som jobber på skolen, har krenket elever, må det undersøkes hvordan elevene opplevde dette. Hvis det er elever som ikke har et trygt og godt skolemiljø som følge av krenkelsene, må det vurderes hvilke tiltak som skal settes inn. En elev som krenkelsen direkte retter seg mot, har rett til å uttale seg. Dersom krenkelsen rettet seg mot en større gruppe elever, f.eks. en klasse, kan det være tilstrekkelig å snakke med klassen samlet eller med en del av elevene. Skolen skal dokumentere hvordan saken er undersøkt.

Rektor skal sikre at skolen undersøker saken straks.

Ved mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever, skal skolen undersøke saken straks etter at rektor eller skoleeieren har fått varsel.

2.2.2 Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner

Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen, varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever, eller at de varsler direkte til skoleeieren dersom mistanken gjelder en i skoleledelsen.

Det framgår av skolens egenvurdering at alle som jobber på skolen er gitt kompetanse om plikten til å varsle rektor, ved mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen har krenket en eller flere elever. Plikten er gjennomgått i fellestid og i SFO-møter. Det samme gjelder dersom mistanken gjelder en i skoleledelsen.

Videre svarer skoleledelsen at de ikke har bestemt hvordan de som jobber på skolen skal varsle, mens de ansatte svarer at de kan varsle både muntlig og skriftlig. Hvis de varsler skriftlig, kan de bruke skolens skjema «Melding angående elevenes skolemiljø opplæringsloven § 9 A» eller kommunens avvikssystem. Skolen er usikker på om elever som opplever å bli krenket, får beskjed om at rektor eller skoleeier vil bli varslet om saken. Det vises bl.a. både til at skolen har liten erfaring med slike saker og til hva man ville gjort hvis en elev ble krenket av en i skoleledelsen, samt til at dette sikres gjennom samtale med eleven.

I intervju får vi høre at skolen ikke har hatt slike saker etter gjeldende regelverk. Skolens fremgangsmåte hvis slike saker oppstår er likevel at rektor skal varsles, og dette har de ansatte blitt orientert om i fellestid. Det samme gjelder varsel til skoleeier, hvis det er en i skoleledelsen som mistanken gjelder. Ved mottak av et varsel, vil rektor notere ned mistanken eller kjennskapet. Skoleeier bekrefter i intervju at det skal være kjent for alle ansatte på skolen hvem som er skolefaglig ansvarlig i kommunen. De ansatte kan kontakte skoleeier per telefon eller e-post. For øvrig vises det til kommunens generelle varslingsystem, som alle ansatte både skal være kjent med og ha tilgang til.

I intervju med de ansatte er det flere som beskriver at i et slikt tilfelle vil de varsle rektor og/eller skoleeier, men vi får også høre at enkelte vil avvente å varsle til etter de har snakket med den mistanken gjelder, eller at det kommer an på situasjonen om de varsler, f.eks. hvis det er gjentagende mistanke eller kjennskap til at en som jobber på skolen krenker en eller flere elever. Videre viser de ansatte til at de vil bruke skolens skjema for varslings, også i disse tilfellene, og spesifisere hva mistanken er.

Kommunens plan «Systemarbeid i skolene i Skaun kommune for å sikre elevene et trygt og godt skolemiljø» omtaler ikke plikten til å varsle rektor eller skoleeier, i tilfeller hvor en som jobber på skolen har mistanke til at en som jobber på skolen eller i skoleledelsen, har krenket en eller flere elever. Planen viser kun til kravet om å varsle skoleeier i alvorlige tilfeller, jf. opplæringsloven § 9 A-4 andre ledd.

Dersom skolen ikke har hatt en slik sak, må rektor som et minimum ha gjort alle som jobber på skolen, kjent med fremgangsmåten for varslings. Som nevnt ovenfor får vi på tidspunktet for det stedlige tilsynsbesøket høre at skolen ikke har hatt slike saker etter gjeldende regelverk. Fylkesmannen er imidlertid kjent med at to slike saker, som omfatter mistanke om eller kjennskap til krenkelser fra voksne på skolen, er meldt til Fylkesmannen etter opplæringsloven § 9 A-6 før det stedlige tilsynsbesøket. Det er derfor ikke tilstrekkelig kun å gjøre de ansatte kjent med fremgangsmåten for varslings. Rektor må også følge opp at de ansatte bruker fremgangsmåten i praksis.

Som nevnt ovenfor har de ansatte fått kompetanse om varslingsplikten i disse tilfellene. Videre er alle tydelige på varslingsplikten til skoleeier, hvis det er en i skoleledelsen som mistanken gjelder. De ansatte er imidlertid ikke like tydelige dersom mistanken gjelder en kollega. Noen vil avvente å varsle rektor til etter at de har snakket med kollegaen, eller kun varsle dersom det er snakk om gjentagende mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen har krenket en eller flere elever. Videre har ikke rektor bestemt hvordan de som jobber på skolen skal varsle, selv om de ansatte som vi snakker med forteller at dette kan gjøres både muntlig og skriftlig, f.eks. gjennom meldeskjemaet for varslings. Det kan derfor virke som om skolens fremgangsmåte for varslings i disse tilfellene ikke er gjort tilstrekkelig kjent for alle ansatte.

Fylkesmannen har ikke mottatt dokumentasjon som viser at rektor er varslet av noen som jobber på skolen om mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen har krenket elevene, i de sakene som er meldt til Fylkesmannen etter opplæringsloven § 9 A-6.

På bakgrunn av dette vurderer Fylkesmannen at rektor ikke har sikret at fremgangsmåten er tilstrekkelig kjent for alle som jobber på skolen, og videre at rektor ikke har sikret at fremgangsmåten blir brukt i praksis.

Kommunens kommentarer til foreløpig rapport

Skaun kommune har i sine kommentarer til foreløpig rapport oppgitt at kommunen, siden tilsynstidspunktet, har utarbeidet nye rutiner slik at rektor kan sikre at skolen oppfyller plikten til å varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever. Kommunen viser i denne sammenheng til utskrift av skjema, som brukes ved gjennomføring av elektronisk spørreundersøkelse, hvor det undersøkes om de ansatte kjenner aktivitetsplikten gjennom at de svarer «ja/nei» på en rekke spørsmål. I tillegg vises det til skjemaet «plikten til å varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen krenker en eller flere elever § 9A». Det vises også til at det er utarbeidet rutiner for dokumentasjon for varsling til skoleeier.

Fylkesmannen vurderer at spørreundersøkelsen, som gjennomføres med de ansatte, kan egne seg for å kartlegge om ansatte har kunnskap om det gjeldende regelverket, og om det eventuelt trengs videre opplæring og gjennomgang av rutiner knyttet til dette. Vi finner imidlertid ikke at dette sikrer at ansatte, for eksempel, følger retningslinjene for varsler. For øvrig vurderer vi at det nå finnes skriftlige rutiner som tydeliggjør at rektor skal varsles ved mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever eller at de varsler direkte til skoleeier dersom mistanken gjelder en i skoleledelsen. Dette er spesielt tydeliggjort i de ulike skjemaene som skal brukes til å varsle den ene eller den andre. Slike skjema sikrer også at eventuelle varsel blir dokumentert i hver enkelt sak. Vi ser også av skolens årshjul at skolen har gjennomgang av tema varsling i vinterhalvåret, og vi finner det dermed godtgjort at gjeldende rutiner gjøres kjent for skolens ansatte. På bakgrunn av kommunens kommentarer endres dermed konklusjonen fra foreløpig rapport på dette punkt.

Fylkesmannen konkluderer med at rektor sikrer at alle som jobber på skolen, varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever, eller at de varsler direkte til skoleeieren dersom mistanken gjelder en i skoleledelsen.

Rektor skal sikre at alle som jobber på skolen, varsler rektor eller eventuelt skoleeieren straks.

I egenvurderingen bekreftes det at de ansatte er gjort kjent med plikten om å varsle straks. I intervju forteller rektor at de ansatte skal varsle så snart de kan. Videre forteller de ansatte at varsling skal skje straks, og innenfor samme dag. Imidlertid er det noen som gir uttrykk for at de vil avvente varsling til etter de har snakket med den aktuelle kollegaen, eller at de varsler hvis det er snakk om gjentagende mistanke eller kjennskap (som nevnt ovenfor). Skoleeier er ikke kjent med hvordan rektor har gjort de ansatte kjent med plikten om å varsle til skoleeier straks.

I enkeltsaker som er meldt til Fylkesmannen etter oppl. § 9 A-6, som omfatter forhold hvor elever har opplevd å bli krenket av noen som jobber på skolen, har ikke Fylkesmannen mottatt dokumentasjon som synliggjør om rektor eller skoleeier er varslet straks. I et av tilfellene framgår det av skolens redegjørelse til Fylkesmannen at skoleeier er muntlig varslet av rektor, etter meldingstidspunktet til Fylkesmannen – ikke at noen som jobber på skolen har varslet skoleeier om mistanke eller kjennskap til at en som jobber på skolen har krenket en eller flere elever. I ett annet tilfelle ser vi at det foreligger notater fra ansatte om f.eks. maktbruk mot en elev, men disse er skrevet av den ansatte som utøvde makten – og er således ikke et varsel til rektor eller skoleeier.

Fylkesmannen vurderer at rektor har gjort alle som jobber på skolen, kjent med plikten til å varsle straks. Selv om enkelte gir uttrykk for at de kunne ha avvartet med å varsle, vurderer Fylkesmannen at dette ikke skyldes rektors informasjon om plikten, men heller kollegiale hensyn hos enkeltpersoner. Fylkesmannen vil imidlertid understreke at slike hensyn ikke kan gå foran lovbestemte plikter, og anbefaler at rektor på ny gjennomgår de ansattes varslingsplikt etter opplæringsloven § 9 A-5 med de ansatte.

Fylkesmannen vurderer at rektors sikring i dette tilfellet ikke har vært tilstrekkelig, da vi ser konkrete eksempler på at varslingsplikten ikke blir overholdt av ansatte ved skolen.

Kommunens kommentarer til foreløpig rapport

Skaun kommune har i sine kommentarer til foreløpig rapport vist til samme redegjørelse som for punktet over. Ut ifra redegjørelsen og tilhørende dokumentasjon kan vi imidlertid ikke finne en fremgangsmåte som nå sikrer at varsel til rektor skjer *straks*.

Fylkesmannen konkluderer med at rektor ikke sikrer at alle som jobber på skolen, varsler rektor eller eventuelt skoleeieren straks.

Rektor skal varsle skoleeieren straks dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever.

I egenvurderingen skriver rektor om varsling til skoleeier knyttet til egen mistanke, men i intervju får vi høre at dette relaterer seg til eldre forhold. I intervju med skoleeier får vi høre at det ikke er mottatt noen slike varsel fra rektor, men at skoleeier gjennom dialog med foreldre i møte med skolen nylig har fått kjennskap til en slik sak.

I en av de meldte sakene til Fylkesmannen etter opplæringsloven § 9 A-6, framgår det av skolens redegjørelse at skoleeier er informert om meldingen til Fylkesmannen. Det framgår imidlertid ikke av dokumentasjonen i den konkrete saken at skoleeier ble varslet straks om mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en elev. Skoleeier ble i dette tilfellet informert *etter* at saken var meldt til Fylkesmannen, og således ikke varslet straks på bakgrunn av mistanke om eller kjennskap til at den aktuelle ansatte hadde krenket eleven.

Kommunens kommentarer til foreløpig rapport

Skaun kommune har i sine kommentarer til foreløpig rapport vist til samme redegjørelse som til første kontrollspørsmål under denne delplikten. Ut ifra redegjørelsen og tilhørende dokumentasjon kan vi imidlertid ikke finne en fremgangsmåte som nå sikrer at varsel til skoleeier skjer *straks*.

Fylkesmannen konkluderer med at rektor ikke varsler skoleeieren straks dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever.

Rektor skal sikre at skolen undersøker saken ved mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever.

I egenvurderingen skriver skolen at de ikke hadde hatt slike saker, men i intervju fortalte rektor at i et slikt tilfelle må skolen innhente opplysninger. Den aktuelle eleven må høres, hvis han/hun er i stand til det, og ev. også foreldrene. Rektor vil undersøke slike saker, men kan bruke andre ansatte som eleven har en god relasjon til for å høre eleven. I intervju med de ansatte legger de til grunn at rektor undersøker og bl.a. gjennomfører en samtale med den det gjelder.

I de sakene som er meldt til Fylkesmannen etter opplæringsloven § 9 A-6, har ikke skolen dokumentert ev. undersøkelser av mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en elev.

Fylkesmannen vurderer etter dette at skolen ikke har en fast fremgangsmåte for hvordan skolen skal undersøke slike saker. I intervju får vi høre hva skolen ser for seg at må gjøres i slike saker, men dette sammenfaller ikke med de fremgangsmåtene som vi ser at er fulgt (eller ikke) i de sakene som er meldt til Fylkesmannen, og heller ikke med det de ansatte forteller i intervju.

Kommunens kommentarer til foreløpig rapport

Skaun kommune har i sine kommentarer til foreløpig rapport vist til samme redegjørelse som til første kontrollspørsmål under denne delplikten. Ut ifra redegjørelsen og tilhørende dokumentasjon finner vi nå at det finnes en fast fremgangsmåte for at skolen undersøker sakene. Det trekkes i denne forbindelse frem at dette nå skal gjøres rede for i skjemaet som skolen skal fylle ut ved slike saker, og at det her er et eget avsnitt som omhandler «rektors undersøkelse av saken». Fylkesmannen har på bakgrunn av dette endret konklusjon etter kommunens kommentarer til foreløpig rapport.

Fylkesmannen konkluderer med at rektor sikrer at skolen undersøker saken ved mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever.

Rektor skal sikre at skolen undersøker saken straks.

Det kommer fram både av egenrevisningen og intervju at slike saker skal undersøkes så snart det lar seg gjøre, og at det har høy prioritet i ledelsen.

Basert på de sakene som Fylkesmannen har mottatt etter oppl. § 9 A-6, vurderer Fylkesmannen at disse ikke er undersøkt straks, jf. vurderingen ovenfor. Selv om skolen beskriver hva som er intensjonen i slike saker, vurderer Fylkesmannen at skolen ikke har en fast fremgangsmåte som sikrer at slike saker undersøkes straks. Skolen er innforstått med kravet om å undersøke straks, men det sikres ikke at konkrete saker faktisk blir undersøkt i tråd med dette. Det framgår av forarbeidene til oppl. § 9 A-5 at krenkelser fra voksne er uakseptabelt og et grovt brudd på den tillit som både elevene, foreldrene og samfunnet skal kunne ha til de voksne på skolen. På bakgrunn av dette ble bl.a. det skjerpede kravet til varsling og tempo innført.

Kommunens kommentarer til foreløpig rapport

Skaun kommune har i sine kommentarer til foreløpig rapport vist til samme redegjørelse som til første kontrollspørsmål under denne delplikten. Ut ifra redegjørelsen og tilhørende dokumentasjon kan vi imidlertid ikke finne en fremgangsmåte som nå sikrer at skolens undersøkelser av slike saker skjer *straks*.

Fylkesmannen konkluderer med at rektor ikke sikrer at skolen undersøker saken straks.

2.3 Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak

2.3.1 Rettslige krav

Skolen skal lage en skriftlig plan i tråd med kravene i § 9 A-6 sjette ledd, når skolen skal sette inn tiltak i en sak.

Planen skal beskrive hvilken eller hvilke elever planen gjelder, hvilket problem tiltakene skal løse, hvilke tiltak skolen har planlagt, når tiltakene skal gjennomføres, hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene, og når tiltakene skal evalueres. Utover at planen skal være skriftlig, er det ikke andre formkrav til planen.

Eleven og foreldrene som saken gjelder, skal få aktivitetsplanen fra skolen.

Eleven og foreldrene til eleven som saken gjelder, skal få aktivitetsplanen fra skolen. Hvis eleven er over 18 år, har ikke foreldrene rett til å få planen.

Rektor skal følge opp at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen.

Skolen skal gjennomføre alle tiltak som følger av planen slik de er beskrevet, både i innhold og tid. Det er likevel rom for at det gjøres små praktiske endringer i gjennomføringen av tiltakene, dersom dette gjøres i forståelse med eleven og foreldrene. Skolen må dokumentere at tiltak gjennomføres i tråd med planen, i hver sak.

Rektor skal sikre at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer eleven ønsker.

For å kunne evaluere tiltakene, må skolen skaffe seg tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket. Eleven som tiltakene gjelder, har rett til å uttale seg, og skal alltid spørres om hvordan tiltakene har virket. Det er ikke nødvendig at eleven har spesielle ønsker når det gjelder hvilke nye tiltak skolen skal sette inn. Eleven kan likevel ha synspunkter på hvordan tiltakene skal gjennomføres, hvem som skal ha ansvaret for tiltakene, ol. Skolen må vurdere om det er andre personer som også kan gi informasjon om hvordan tiltakene har virket, og innhente informasjon fra disse.

Rektor skal sørge for at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan tiltakene har virket og elevens syn.

Skolen må evaluere hvordan tiltakene har virket. På bakgrunn av evalueringen, må skolen endre tiltakene eller sette inn nye tiltak, dersom eleven fortsatt opplever å ikke ha et trygt og godt skolemiljø. Evalueringen kan også føre til at tiltak som virker, forlenges. Skolen skal fortsette med å sette inn tiltak, så lenge eleven ikke opplever at skolemiljøet er trygt og godt, og det finnes egnede tiltak som skolen kan sette inn.

Skolen skal informere elever og foreldre som mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten, om at de kan melde saken sin til fylkesmannen.

Plikten til å informere følger også av den alminnelige veiledningsplikten, jf. forvaltningsloven § 11.

2.3.2 Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner

Skolen skal lage en skriftlig plan i tråd med kravene i § 9 A-4 sjette ledd, når skolen skal sette inn tiltak i en sak.

Det framgår av egenvurderingen og intervju at skolen har en mal for aktivitetsplan. Fylkesmannen har mottatt malen, i tillegg til eksempler på utfylte aktivitetsplaner i enkeltsaker. Skolens mal for aktivitetsplan er en del av et større dokument som har tittelen «Registrering av hendelse og aktivitetsplan». Selve malen inneholder to rader hvor den som fyller ut planen skal beskrive hva som er problemet, samt hva som er målet med tiltakene. Videre består malen av fem kolonner hvor det skal fylles ut; tiltak, når, ansvar, kommentar, og evaluering. Fylkesmannen vurderer at disse kolonnene dekker kravet om å beskrive hvilke tiltak skolen har planlagt, når tiltakene skal gjennomføres, hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltakene, samt når tiltakene skal evalueres. I tillegg vurderer Fylkesmannen at den første delen av malen tilfredsstillende dekker kravet om å beskrive hvilket problem tiltakene skal løse. Totalt vurderer Fylkesmannen at malen tilfredsstillende dekker kravene i § 9 A-4 sjette ledd. Videre vurderer Fylkesmannen at de utfylte eksemplene på aktivitetsplaner for enkeltelever, inneholder de opplysninger som kreves etter § 9 A-4 sjette ledd.

Fylkesmannen konkluderer med at skolen lager en skriftlig plan i tråd med kravene i § 9 A-4 sjette ledd, når skolen skal sette inn tiltak i en sak.

Eleven og foreldrene som saken gjelder, skal få aktivitetsplanen fra skolen.

I egenvurderingen bekrefter skolen at eleven og foreldrene får aktivitetsplanen. I intervju får vi høre at det har vært en utvikling på dette området, og at det ikke alltid har vært slik. Vi får høre hvordan eleven og foreldrene får medvirke ved utarbeidelsen av planen, samt at de får det endelige resultatet til slutt. At det har vært en utvikling i skolens praksis, beskrives i intervju med enkeltelever og deres foreldre, hvor det framgår at ikke alle har fått eller sett aktivitetsplanene sine.

Fylkesmannen legger til grunn den utvikling som skolen beskriver, og at elever og foreldre i dag får aktivitetsplanen fra skolen.

Fylkesmannen konkluderer med at eleven og foreldrene som saken gjelder, får aktivitetsplanen fra skolen.

Rektor skal følge opp at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen.

Av egenvurderingen til skolen framgår det at tiltak i aktivitetsplanen gjennomføres, med mindre det viser seg at tiltakene ikke treffer. Tiltakene kan endres og nye tiltak legges til. I intervju får vi høre at rektor etterspør hvordan oppfølgingen av tiltaksplanen går, samt evalueringen av tiltak. Rektor kan be om at skriftlige evalueringer oversendes fra lærer, for eksempel evalueringsnotat, som viser at dette blir gjort. I andre tilfeller legges dette på elevens mappe, slik at det er lett tilgjengelig for rektor. Rektor kan også snakke med enkeltelever underveis, for å høre hvordan det går. Også en av lærergruppene oppgir i intervju at rektor etterspør arbeidet med tiltak, og at rektor kan snakke med elevene.

I intervju med en enkeltelev og foreldrene får vi imidlertid høre at enkelte av tiltakene i aktivitetsplanen ikke ble gjennomført i tråd med planen. Også gjennom håndhevingsordningen har vi kunnskap om at tiltak ikke alltid er gjennomført i tråd med planen i enkeltsaker.

Fylkesmannen har mottatt flere evalueringsnotater i forbindelse med tilsynet, hvor det framgår av evalueringen at tiltakene er gjennomført. Dette er saker av nyere dato, enn sakene som lå til grunn for opplysningene gitt i intervju fra enkeltelev og foreldre, noe som kan tyde på en forbedring av praksis.

Sammenholdt sannsynliggjør denne informasjonen, under tvil, at rektor følger opp at tiltak blir gjennomført i tråd med aktivitetsplanen. Selv om det finnes eksempler på at dette har mislyktes i enkelte tilfeller, viser nyere praksis en fremgang på dette området. Fylkesmannen vurderer derfor at plikten er oppfylt på tilsynstidspunktet. Rektor må derfor være oppmerksom på denne plikten slik at oppfølging skjer i alle saker.

Fylkesmannen konkluderer med at rektor følger opp at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen.

Rektor skal sikre at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer eleven ønsker.

I skolens egenvurdering vises det til aktivitetsplanen og at det ligger i denne at tiltakene skal evalueres, og at da er både elevens stemme og foresattes informasjon vesentlig. Noen viser også til andre instanser eller involverte som kan gi informasjon. Videre kommer det fram at det er kontinuerlig dialog mellom elev og lærer som har hovedansvar for aktivitetsplanen.

I intervju får vi høre at skolen innhenter informasjon om hvordan tiltakene har virket, gjennom samtale med eleven, observasjon, dialog med andre lærere/ansatte, samt gjennom det som eleven forteller til foreldrene hjemme. Også i intervju beskrives en tett oppfølging av eleven underveis, men vi får også høre at det ikke nødvendigvis innhentes informasjon fra elevene i *alle* saker – i noen tilfeller høres eleven gjennom foreldrene. Rektor er opptatt av å få ajourførte planer, gjerne med tilhørende evalueringsnotater, slik at hun kan holde seg oppdatert på aktive saker. Rektor opplever at hun aktivt må etterspørre for at dette skal opprettholdes av de ansatte. Rektor forteller også at hun kan gjennomføre egne samtaler med eleven underveis i noen tilfeller.

Fylkesmannen har mottatt evalueringsnotater, men disse viser i liten grad om og hvordan skolen innhenter informasjon om hvordan tiltakene har virket. Utover dette har vi ikke mottatt annen dokumentasjon som belyser dette arbeidet. I intervju med elever som har aktivitetsplaner og deres foreldre, får vi høre at enkelte har deltatt i møter med skolen uten at de har opplevd dette som en evaluering av tiltak som er satt inn. Generelt opplever hjemmene at de får lite informasjon fra skolen om oppfølgingen av deres barn ut fra aktivitetsplanene.

Fylkesmannen vurderer at noen av de ansatte innhenter informasjon fra både elever, foreldre, og andre involverte, som en del av evalueringen av tiltakene. De ansatte er bevisste på hvem som kan gi informasjon om de ulike tiltakene har fungert. Fylkesmannen klarer imidlertid ikke å finne at skolen har en fremgangsmåte som sikrer at dette blir gjort i alle saker. I praksis virker det som dette skjer noe tilfeldig, og avhengig av den enkelte ansatte som har ansvar for tiltak i aktivitetsplanen. Målet med tiltakene er å gjenopprette et trygt og godt skolemiljø for eleven, og gjennom evalueringen må skolen sikre at den innhenter tilstrekkelig informasjon om tiltakene fungerer, herunder hvordan eleven opplever dette. Rektor gir uttrykk for at hun er opptatt av å kontrollere at de ansatte gjør dette, og at informasjonen dokumenteres. Likevel har ikke Fylkesmannen mottatt eksempler som viser at dette gjøres, og hvordan rektor ev. har fulgt opp hvis dette ikke er gjort i tilstrekkelig grad.

Kommunens kommentarer til foreløpig rapport

Skaun kommune har i sine kommentarer til foreløpig rapport oppgitt, at de siden tilsynstidspunktet har utarbeidet rutinebeskrivelse for hvordan rektor innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer eleven ønsker. Kommunen har i denne forbindelse lagt ved rutine for hvordan rektor sikrer, at ledelsen ved Buvik skole sikrer, informasjon og evaluering av tiltak i elevens aktivitetsplan. I tillegg viser de til revidert mal for aktivitetsplan som, etter kommunens opplysninger, skal presisere elevens syn på tiltak og hvilke endringer eleven ønsker.

Fylkesmannen ser at rutinene er klare på at det skal innhentes informasjon fra eleven, og/eller foresatte, i forbindelse med *utarbeidelse* av tiltak i aktivitetsplanen. Vi finner imidlertid ikke at rutinen, eller den reviderte malen for aktivitetsplan, er like tydelig på at dette også skal gjøres når skolen skal *vurdere* hvordan tiltakene har virket og hvilke endringer eleven eventuelt ønsker. Rutinen inneholder et siste punkt om at tiltakene skal evalueres fortløpende, men det er ikke sagt noe om hvem som skal involveres i dette. Videre har malen for aktivitetsplan et felt for «evaluering», så det burde ikke være tvil om at evaluering skal skje. Det kan imidlertid være tvil om eleven skal involveres i dette, når rutinen ikke nevner noe om det. Det kan tenkes at skolens intensjon er at involvering og samarbeid med eleven, og eventuelt foresatte, skal gjelde i alle stadier av arbeid med en aktivitetsplan, men dette kommer ikke tydelig nok frem.

Fylkesmannen konkluderer med at rektor ikke sikrer at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket, og hvilke endringer eleven ønsker.

Rektor skal sørge for at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan tiltakene har virket og elevens syn.

I egen vurderingen bekrefter skolen at tiltak alltid tilpasses, uten at det beskrives eksempler på dette. I intervju vises det til at rektor er veldig involvert i sakene, og at hun ofte gjennomfører egne samtaler med elevene. Vi får også høre at de ansatte beskriver en praksis for prøving og feiling av tiltak, og at i dette ligger det fortløpende vurderinger av om tiltak fungerer og om det er behov for tilpasninger/endringer.

Fylkesmannen har mottatt aktivitetsplaner som skal være revidert etter evalueringer. Det kommer imidlertid ikke fram av disse om tiltakene er tilpasset basert på informasjonen om hvordan tiltakene har virket og elevens syn. I stor grad handler notatene fra evalueringene om den praktiske gjennomføringen av tiltakene, mer enn om tiltakene har virket og om det er behov for endringer. Videre ser vi at evalueringen gjerne skrives inn i kolonnen for evaluering i aktivitetsplanen, uten at det kommer tydelig fram om tiltaket skal videreføres eller endres. I en del tilfeller setter skolen inn tiltak som skal gjennomføres én gang, f.eks. informere på et foreldremøte. Dette er et eksempel på tiltak som gjennomføres én gang, og så må man vurdere om tiltaket har hatt den effekten man ønsket, ev. i kombinasjon med andre tiltak. Uansett er dette tiltak som det ikke er hensiktsmessig at fortsatt står oppført som tiltak i aktivitetsplanen, etter at de er gjennomført og evaluert. Aktivitetsplanen må til enhver tid være oppdatert.

Selv om de ansatte beskriver en praksis for at de fortløpende vurderer om tiltak fungerer og om det er behov for endringer, kan vi ikke se at rektor har sørget for at dette gjøres i alle saker hvor det er satt inn tiltak. Praksisen beskriver heller ikke at tilpasningen baseres på informasjon fra elevene om hvordan tiltakene har virket.

Kommunens kommentarer til foreløpig rapport

Skaun kommune har i sine kommentarer til foreløpig rapport vist til samme kommentarer til dette punkt som i punktet ovenfor. Ut ifra kommunens opplysninger og tilhørende dokumentasjon ser vi at elevens synspunkter ivaretas ved utarbeidelse av tiltakene, men vi ser ikke at dette er tilsvarende ved evalueringen og tilpasningen av tiltakene, da dette ikke går frem av rutinene som kommunen har vist til. På bakgrunn av dette finner vi ikke å kunne endre konklusjonen på nåværende tidspunkt.

Fylkesmannen konkluderer med at rektor ikke sørger for at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan tiltakene har virket og elevens syn.

Skolen skal informere elever og foreldre som mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten, om at de kan melde saken sin til fylkesmannen.

I egenvurderingen og intervju kommer det fram at alle foreldre på skolen har fått informasjonsskriv ved skolestart. Videre viser skolen til informasjon som er gitt i foreldremøter og i møter ellers med foreldre. Fylkesmannen har mottatt informasjonsskrivet både for skoleåret 2017/2018 og skoleåret 2018/2019, og ser at disse gir informasjon om retten til å melde sak til fylkesmannen.

I intervju med elevrepresentantene får vi høre at de ikke er kjent med muligheten til å melde sak til fylkesmannen. I intervju med foreldrerepresentantene får vi høre at FAU har fått denne informasjonen fra skolen.

I intervju med elever som har aktivitetsplaner og deres foreldre, får vi høre at ikke alle har fått informasjon om muligheten til å melde saken sin til fylkesmannen når de mener at skolen ikke har oppfylt aktivitetsplikten sin. Noen påpeker at det ikke er informert godt nok generelt.

Fylkesmannen vurderer at skolen har informert *foreldre* om at de kan melde saken sin til fylkesmannen. Det kommer ikke like tydelig fram hvordan *elevene* blir informert, og ingen av de elevene vi har snakket med i tilsynet er kjent med at de har fått slik informasjon fra skolen.

Vi erfarer at flere som har meldt saker til Fylkesmannen, ikke har gjort dette etter informasjon fra skolen, men at de har funnet ut om muligheten på andre måter. Dette kan bety at skolen ikke i tilstrekkelig grad informerer om muligheten i saker hvor skolen har en aktivitetsplikt, herunder tilfeller hvor elever og foreldre mener at skolen ikke oppfylder aktivitetsplikten. Det følger av forarbeidene til oppl. § 9 A-9 om informasjonsplikten, at bestemmelsen skal sikre at det gis *nok* informasjon. Det er ikke fastsatt krav til tidspunkt eller form for informasjonen, og det forutsettes at skolene finner en egnet måte til å gjøre dette på, som sikrer at formålet med plikten blir oppfylt. Det bemerkes bl.a. at det kan være riktig å gi informasjon flere ganger i løpet av et skoleår og at dersom det oppstår en konkret situasjon, bør skolen sørge for at informasjonen blir gitt. Informasjonen må gjøres tilgjengelig for alle.

Til tross for at det råder en viss tvil knyttet til i hvilken grad elevene er gjort kjent med muligheten om å melde sak til fylkesmannen, vurderer Fylkesmannen at skolen gjennom sine informasjonsskriv har gitt et minimum av informasjon – selv om det kan stilles spørsmål ved om dette har vært tilstrekkelig for de elever og foreldre som opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt.

Fylkesmannen konkluderer med at skolen informerer elever og foreldre som mener at skolen ikke oppfyller aktivitetsplikten, om at de kan melde saken sin til fylkesmannen.

3 Skolens plikt til å arbeide forebyggende og informere og involvere elever og foreldre

3.1 Plikt til å arbeide forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø

3.1.1 Rettslige krav

Rektor skal sikre at elevene får ta del i planleggingen og gjennomføringen av arbeidet for et trygt og godt skolemiljø.

Elevene kan bli involvert gjennom for eksempel aktiviteter og dialog i hverdagen, og gjennom planlagte samtaler og møter. Hvordan elevene skal ta del i arbeidet, må tilpasses til saken og elevenes alder og forutsetninger. Det kan f.eks. settes av tid til å arbeide med skolemiljø som et fast tema i klassens time, eller tid til å lage klasseregler.

Rektor skal jobbe for at skolen skal praktisere holdninger og verdier som bidrar til et trygt og godt skolemiljø.

Skolemiljøet skal virke positivt på elevenes helse, trivsel og læring, trygghet og sosiale tilhørighet. For å få til dette må lærerne ha nødvendig kompetanse og tilstrekkelig tid. Arbeidet skal strekke seg lenger enn å hindre krenkelsers, og det må omfatte holdninger, verdier, undervisningspraksis, relasjoner og ledelse. Å etablere og opprettholde en god skolekultur er viktig for et trygt og godt skolemiljø, fordi holdningene og praksisen til de som jobber på skolen, har betydning for hvordan skolemiljøet blir for elevene.

Rektor skal jobbe for at lærerne skal fremme en positiv samhandling i klassemiljøet.

Gode relasjoner er avgjørende for å skape og opprettholde et trygt og godt skolemiljø. Dette gjelder både relasjoner elevene imellom og relasjonene mellom lærerne og elevene. Rektor må jobbe for at lærerne skal framstå som tydelige ledere og forbilder for elevene. Skolen må forstå dynamikken i elevgruppen, og ha ferdigheter til å løse hendelser på en slik måte at det fremmer helse, trivsel og læring for alle elevene. Det må jobbes for at lærerne skal etablere og opprettholde positive relasjoner til elevene, og for at elevene skal oppleve å få både emosjonell og faglig støtte fra lærerne. Det må jobbes for at lærerne skal etablere normer og verdier i elevgruppen som fremmer positiv samhandling og læring.

Skolen skal evaluere det forebyggende arbeidet med skolemiljøet, basert på blant annet synspunkter fra elevene, foreldrene og ansatte.

Skolen må bruke den informasjonen som den har om hvordan arbeidet fungerer, til å vurdere i hvilken grad det forebyggende arbeidet fremmer et trygt og godt skolemiljø. Hvis skolen ikke har tilstrekkelig informasjon, må informasjon innhentes fra elever, foreldrene og ansatte. Dersom evalueringen viser at skolen ikke oppfyller kravene som følger av opplæringsloven kapittel 9 A, må skolen gjøre endringer i måten det jobbes på, slik at kravene blir oppfylt.

3.1.2 Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner

Rektor skal sikre at elevene får ta del i planleggingen og gjennomføringen av arbeidet for et trygt og godt skolemiljø.

Av egenvurderingen kommer det fram at elevene er med på å utforme klasseregler på hvert trinn, og at elevene har klassens time jevnlig. Videre representerer elever fra 4.-7. trinn skolens elevråd, og leder og nestleder i elevrådet deltar i skolemiljøutvalget og samarbeidsutvalget. Elevene får også delta i arbeidet med skolemiljøet gjennom trivselslederprogrammet (4.-7. trinn) og fadderordningen. Det vises også til arbeid med skolens sosiale handlingsplan på de enkelte trinnene, hvor det jobbes med «Mitt valg»-leksjoner hver uke/måned, og til skoleledelsens gjennomføring av systematiske samtaler med alle elever på bestemte trinn. I intervju vises det også til Foreldreundersøkelsen og at elevene indirekte også har anledning til å medvirke gjennom sine foreldre. Et eksempel på et område som elevene har fått være med og medvirke på, er fordeling og rettferdig bruk av fotballbanene tilhørende skolen. Mobilbruk er et annet eksempel hvor elevene har fått medvirke ved å utarbeide regler og rutiner.

Fylkesmannen vurderer på bakgrunn av dette at skolen har en fremgangsmåte som sikrer at elevene blir involvert i arbeidet med å planlegge og gjennomføre arbeidet for et trygt og godt skolemiljø, i større eller mindre grad. Alle elever får delta ved utarbeidelsen av klasseregler, og utvalgte elevgrupper får delta mer systematisk gjennom skolens råd og utvalg.

Fylkesmannen konkluderer med at rektor sikrer at elevene får ta del i planleggingen og gjennomføringen av arbeidet for et trygt og godt skolemiljø.

Rektor skal jobbe for at skolen skal praktisere holdninger og verdier som bidrar til et trygt og godt skolemiljø.

I egenvurderingen svarer skolen at dette gjøres gjennom skolens planverk og oppfølging av dette. Videre viser skoleledelsen til det å være gode forbilder for både personale og elever, og å være til stede der elever og voksne befinner seg for å bekrefte og forsterke god praksis. Utover dette vises det til kursing i MOT og Mitt valg. Det vises også til skolens ordensreglement og at dette skal bidra til å trygge elevene. Noen viser til bruk av team- og trinntid til å reflektere over ulike dilemmaer.

I intervju får vi høre at de ansatte ved bruk av LP-modellen kan ta opp elevsyn som tema av og til. Da må de ansatte «se seg selv i speilet» og vurdere om det er noe de må endre hos seg selv. Ellers vises det til at de ansatte jobber tett på hverandre og at de lærer av hverandres gode praksiser. Skoleledelsen ser en positiv utvikling over tid knyttet til de ansattes holdninger til elevenes atferd. Utover dette vises det i intervju til arbeid med Mitt valg, og f.eks. arbeid med månedens ord som f.eks. kan være samarbeid. De ansatte viser også til et prosjekt de tidligere har jobbet med som handlet om miljøet på arbeidsplassen, og at dette tar de med seg inn i skolehverdagen. De ansatte forteller også at rektor kan spørre dem i en medarbeidersamtale om hvordan de bidrar inn i det sosiale fellesskapet. Dette handler om hvordan de behandler og ser hverandre, f.eks. når de møtes i gangene på skolen. På MOT-kurs har skolen hatt fokus på å se det enkelte barnet, samt jobbet med gruppedynamikk. De ansatte trekker også fram at arbeidet med «Snakke» har vært bevisstgjørende på dette området. Om det å praktisere holdninger og verdier som bidrar til et trygt og godt skolemiljø, får vi høre at dette handler om en gjensidighet mellom elev og lærer/ansatt.

Foreldrerepresentantene som vi snakker med, forteller at de har liten innsikt i hvordan skolen jobber med de ansattes holdninger og verdier. Elevene som representerer ulike råd og utvalg på skolen, opplever at de voksne på skolen har respekt for elevene, og at de lar elevene snakke og si sine meninger. De synes også at de voksne er rettferdige. Av spørreundersøkelsen, som ble gjennomført ved skolen i forbindelse med tilsynet, går det også frem at 95 % av elevene som har svart opplever at voksne på skolen bryr seg om dem, og at 93 % opplever at de voksne behandler dem med respekt.

I intervju med skoleledelsen får vi høre at rektor har fulgt opp enkeltpersoner med samtale og veiledning, f.eks. knyttet til negativ språkbruk mot elever.

Ut fra dette vurderer Fylkesmannen at rektor jobber for at skolen skal ha holdninger og verdier som bidrar til et trygt og godt skolemiljø for alle elever. Skolen og de ansatte er bevisste på hvordan deres egne holdninger og verdier påvirker skolemiljøet, og det er bl.a. jobbet med de ansattes relasjonskompetanse og undervisningspraksis. Vi har også fått høre eksempler på at rektor har fulgt opp enkeltpersoner på skolen som ikke har praktisert slike holdninger og verdier.

Fylkesmannen konkluderer med at rektor jobber for at skolen skal praktisere holdninger og verdier som bidrar til et trygt og godt skolemiljø.

Rektor skal jobbe for at lærerne skal fremme en positiv samhandling i klassemiljøet.

Av egenrevisningen framgår det at rektor disponerer 2,5 timer per uke til felles kursing, drøfting, oppdatering og kollegalæring. Klassemiljøarbeid er et tema det bl.a. brukes tid til. I tillegg frigjøres lærere for å jobbe spesifikt med klassemiljøet på sitt trinn. Videre viser de ansatte til arbeidet som gjøres i klassene, f.eks. knyttet til klasseregler, klassens time, Mitt valg og sosial læreplan. De ansatte beskriver at de roser positive handlinger, er tydelige på forventninger til elevene, samt at de legger til rette for samarbeidsaktiviteter i lek og læring. De ansatte trekker også fram at tett kontakt og samarbeid med foreldrekontaktene er viktig for å fremme et godt klassemiljø. For å måle arbeidet som gjøres for et godt klassemiljø, brukes bl.a. ulike trivselsundersøkelser. Videre framgår det av egenrevisningen at i et tilfelle hvor en lærer ikke jobber for å fremme en positiv samhandling i klassemiljøet, vil ledelsens rolle bli å veilede. Skoleledelsen skriver imidlertid at arbeidet med å fremme en positiv samhandling i stor grad ivaretas av andre lærere på trinnet. De ansatte viser for øvrig til medarbeidersamtalene som kan være en arena for å ta opp dette med den enkelte.

I intervju får vi høre at skoleledelsen er opptatt av å rose spontant, når de ser eller observerer noe bra. Ellers forteller skoleledelsen at de kan bruke skolevandring og at skolen har deltatt på kommunal kompetanseheving knyttet til klasseledelse og relasjonsbygging. Lærerne har videre jobbet med elevsyn i grupper, og fungerer som rollemodeller for hverandre. I det daglige skjer det også en kollegaobservasjon og kollegalæring, uten at det er satt i system.

Lærerne trekker fram arbeidet med klasseledelse, som en viktig faktor for å sikre et trygt og godt skolemiljø. De ønsker imidlertid enda mer fokus og skolering på klasseledelse og arbeid med dette. Lærerne forteller også at de arbeider mye med kollegaveiledning, og at de er åpne for å gi og ta imot tips. Lærerne mener også at arbeidet med Mitt valg og LP-modellen har bidratt, f.eks. har de ansatte fått mer kompetanse på samhandling og relasjonskompetanse. Ut over dette får vi høre at rektor kan bruke tid i morgenmøtene på mandagene til å minne dem på hvordan de skal være og opptre overfor hverandre og

elevene. Lærerne trekker også fram organiseringen på trinnene, ved at elevene har flere voksne å spille på og skape gode relasjoner til. Videre nevnes aktiviteter hvor de voksne kan treffe og snakke med elevene utenfor klasserommet (f.eks. juleverksted, grilldag), samt sosiallærers alternative opplegg. Elevene vi snakker med, trekker også fram turer og utflukter som arrangeres, f.eks. skidag, og at dette kan ha en positiv innvirkning på klassemiljøet.

Det framgår av egenvurderingen og intervju at skolen har jobbet bl.a. med relasjonskompetanse og klasseledelse, men at lærerne fortsatt etterspør mer tid og kompetanse knyttet til klasseledelse. Videre får vi høre at det er arbeidet med elevsyn og samhandling med elevene. Skoleledelsen er tydelige på at de voksne skal framstå som gode rollemodeller og forbilder for elevene, og bruker bl.a. skolevandring for å vurdere lærernes praksiser. Videre beskriver de ansatte i stor grad en kultur for å lære av hverandre, som bl.a. bidrar til gjennomsiktighet og kan ha en effekt overfor ev. enkeltpersoner som ikke arbeider for å fremme en positiv samhandling i klassemiljøet. Totalt vurderer Fylkesmannen at det arbeides på skolen for at lærerne skal fremme en positiv samhandling i klassemiljøet, herunder gis det både tid og kompetanse.

Fylkesmannen konkluderer med at rektor jobber for at lærerne skal fremme en positiv samhandling i klassemiljøet.

Skolen skal evaluere det forebyggende arbeidet med skolemiljøet, basert på blant annet synspunkter fra elevene, foreldrene og ansatte.

I egenvurderingen svarer skoleledelsen at mottatte innspill vurderes i skolens plangruppe, uansett hvilken avsender innspillet har. Både gjennom «Snakk med meg», elevrådet, lærerteam, FAU, samt direkte henvendelser fra foresatte, får skolen innspill som kan bidra til å gjøre skolens praksis bedre. Videre svarer de ansatte at de evaluerer arbeidet med skolemiljøet kontinuerlig i kollegiet, og tar med innspill som måtte komme fra elever og foresatte. Noen påpeker at dette arbeidet kan dokumenteres bedre skriftlig. Videre vises det til at både Elevundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen gjennomgås i team og at tiltak blir iverksatt i fellestid, samt i FAU og SU. Om behov for eventuelle endringer etter evalueringen, svarer skoleledelsen i egenvurderingen at dette gjøres hvis det er nødvendig for å oppfylle loven – mens noen av de ansatte presiserer at dette eventuelt må skje innenfor de økonomiske rammene som skolen har. Noen andre nevner som konkret eksempel at skolen har hentet inn ekstern ekspertise knyttet til sosial kompetanse (Arne Tveit, Mitt valg, MOT).

I intervju får vi høre at lærerne evaluerer på trinn, og at de da snakker om situasjonen på trinnet. Videre viser de til arbeid i team med caser etter LP-modellen, hvor de drøfter og evaluerer. Som eksempler på hva som evalueres nevnes bl.a. klassens time og inspeksjonsrutiner. Lærerne er usikre på om det hentes inn innspill fra elevene, men det beskrives at elevrådet fungerer og blir tatt på alvor. Elevene vi snakker med fra skolens råd og utvalg, beskriver at de opplever at skolen bryr seg og er interessert i hva elevene har å si om skolemiljøet. De nevner som eksempel at de foreslo å ha en vennebenk, og at det fikk de av skolen. Elevene fortalte også om at de i arbeid med Mitt valg har hatt fokus bl.a. på at ingen skal være alene. Videre fortalte lærerne at foreldrene har mulighet til å uttrykke seg og komme med innspill i FAU. I intervju med foreldrerepresentantene får vi høre at skolen har gjennomgått resultater fra undersøkelser av skole- og klassemiljø i møter med SU/SMU, men at foreldrene ikke vet hvordan undersøkelsene brukes til å evaluere. Videre får vi høre at hele trinn er blitt omorganisert, antakelig på grunn av klassemiljøproblematikk.

Om evaluering forteller rektor i intervju at teamene f.eks. kan bli utfordret på hvordan de arbeider med sosial læreplan. Elevene får ikke mulighet til å medvirke så direkte og konkret på denne evalueringen. Videre beskriver rektor at det har blitt mer fokus på evaluering i SU de seneste årene. Det vises også til at Elevundersøkelsen og Foreldreundersøkelsen kan gi informasjon om skolens forebyggende arbeid med skolemiljøet. Resultatene av disse undersøkelsene sendes ut som oppsummeringer til foresatte og til FAU. Som et eksempel på endringer etter evaluering nevnes innstramming av inspeksjonsrutinene.

På bakgrunn av denne informasjonen vurderer Fylkesmannen at skolen ikke har en praksis for å innhente informasjon fra elever, foreldre og ansatte, med formål om å evaluere det forebyggende arbeidet med skolemiljøet. I tilsynet beskrives det hvordan de ansatte fortløpende evaluerer og gjør ulike tilpasninger i sine klasser og på sine trinn, men det foretas ingen innhenting fra skolens side av informasjon fra elever og foreldre. Innspill fra disse vurderes «hvis de måtte komme». Videre vises det til informasjon til elever og foreldre i råd og utvalg, men det beskrives ikke hvordan disse gruppene aktivt får medvirke ved evaluering av det forebyggende arbeidet.

Kommunens kommentarer til foreløpig rapport

Skaun kommune har i sine kommentarer til foreløpig rapport oppgitt at de siden tilsynstidspunktet har utarbeidet årshjul som viser når det forebyggende arbeidet med skolemiljø evalueres i ulike råd og utvalg, samt blant ansatte. Det er utarbeidet digitale spørreskjema for involvering og evaluering i utvalg/råd som skal benyttes ved oppstart høst og endt skoleår. Spørreskjema kan enkelt bevares på mobil og PC. Videre bearbeides synspunktene i plangruppa. Kommunen har lagt ved årshjulet og utskrift av det digitale spørreskjemaet. I tillegg har de vist til møtereferat fra elevråd, samarbeidsutvalg og skolemiljøutvalg, som viser at dette har vært tema i foregående og inneværende skoleår.

Fylkesmannen vurderer på bakgrunn av kommunens kommentarer og den tilhørende dokumentasjonen at skolen nå evaluerer det forebyggende arbeidet med skolemiljøet, basert på bl.a. synspunkter fra elevene, foreldrene og ansatte. Det fremgår nå at skolen aktivt innhenter informasjon fra de aktuelle partene, og at de kan få verdifull informasjon ved hjelp av for eksempel spørsmålene i det digitale spørreskjemaet, hvor det bl.a. spørres om; «På hvilken måte mener du utvalget/rådet kan bidra i arbeidet med skolemiljø?» og; «Har du innspill til hvordan skolen kan forbedre arbeidet med å informere og involvere ulike råd og utvalg i arbeidet med skolemiljø?». Fylkesmannen finner på bakgrunn av dette at konklusjonen i foreløpig rapport kan endres på dette punktet.

Fylkesmannen konkluderer med at skolen evaluerer det forebyggende arbeidet med skolemiljøet basert på blant annet synspunkter fra elevene, foreldrene og ansatte.

3.2 Plikten til å informere og involvere elever og foreldre i arbeidet med skolemiljøet

3.2.1 Rettslige krav

Skolen skal gi elevene og foreldrene informasjon om retten til et trygt og godt skolemiljø, og om skolens aktivitetsplikt.

Informasjonen må gis på en måte og i et omfang som gjør at elevene og foreldrene kan ivareta sine rettigheter etter loven. Det kan f.eks. være riktig å gi informasjon flere ganger i løpet av skoleåret. Informasjonen må gjøres tilgjengelig for alle.

Rektor skal sikre at skolen informerer aktuelle råd og utvalg om deres rett til innsyn i dokumentasjon som gjelder det systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø, og at de har rett til å uttale seg i alle saker som er viktige for skolemiljøet.

Hvilke råd og utvalg som er aktuelle, varierer etter skoletype.

Rektor skal sikre at skolen informerer aktuelle råd og utvalg om alt som er viktig for skolemiljøet.

Skolen må selv ta initiativet til å orientere rådene og utvalgene når ny relevant informasjon er tilgjengelig eller kommet fram. Kravet om at det må være viktig for skolemiljøet, betyr at det ikke er nødvendig å informere om dagligdagse enkelthendelser eller mindre endringer av rutiner. Eksempler på informasjon som er viktig for skolemiljøet, er skolens resultater fra Elevundersøkelsen, elevrettede tiltak for å bedre det generelle skolemiljøet, og kompetansehevende tiltak rettet mot de som jobber på skolen. Videre kan det være informasjon om negative forhold, som f.eks. alvorlige voldshendelser eller vedvarende dårlig skolemiljø. Skolen må ikke gi informasjon som kan være egnet til å identifisere enkeltelever.

Rektor skal sikre at skolen tar elevrådet og foreldrerådet med i arbeidet med skolemiljøtiltak, og at det skjer så tidlig som mulig.

Rådene og utvalgene må tas med i arbeidet tidlig nok til at de får en reell innflytelse.

Skolen skal evaluere arbeidet med å informere og involvere aktuelle råd og utvalg, basert på blant annet synspunkter fra elevene, foreldrene og ansatte.

Skolen må bruke den informasjonen som den har om hvordan arbeidet fungerer, til å vurdere i hvilken grad skolen oppfyller kravene til å informere og involvere aktuelle råd og utvalg. Hvis skolen ikke har tilstrekkelig informasjon om hvordan arbeidet fungerer, må informasjon innhentes fra elever, foreldre og ansatte. Skolen må på bakgrunn av informasjon, vurdere om det er behov for å endre måten som det jobbes på for å kunne sikre at kravene i opplæringsloven kapittel 9 A blir oppfylt.

3.2.2 Våre observasjoner, vurderinger og konklusjoner

Skolen skal gi elevene og foreldrene informasjon om retten til et trygt og godt skolemiljø, og om skolens aktivitetsplikt.

I egenvurderingen skriver skolen at elevene informeres i elevrådet hver høst, i tillegg til at lærerne gir aldersadekvat informasjon til elevene i klassene. Noen beskriver at retten til et trygt og godt skolemiljø har vært tema i klassens time. Om informasjon til foreldrene, skriver skolen at det sendes ut informasjonsskriv ved skolestart hvert år. I

tillegg gis det informasjon på foreldremøter og informasjon er tilgjengelig på kommunens hjemmeside.

I intervju får vi høre at det gis informasjon fortløpende gjennom året, når det er aktuelt, i tillegg til ved skolestart. Elevrepresentantene forteller at de fikk informasjon om retten til et trygt og godt skolemiljø i det første elevrådsmøtet på starten av skoleåret. Foreldrerepresentantene viser til informasjon gitt i alle kontaktmøter i fjor og at alle har fått utlevert et hefte om skolemiljø.

Fylkesmannen har mottatt nevnte informasjonsskriv (som sendes ut til heimene ved skolestart) som inneholder informasjon om både retten til et trygt og godt skolemiljø, samt skolens aktivitetsplikt. Fylkesmannen ser også at kommunens hjemmeside gir informasjon om rettigheten og skolens aktivitetsplikt, i tillegg til å vise til www.nullmobbing.no, som gir ytterligere informasjon til elever og foreldre.

På bakgrunn av dette vurderer Fylkesmannen at skolen gir elever og foreldre informasjon om både retten til et trygt og godt skolemiljø, og om skolens aktivitetsplikt. Lærerne beskriver at de tilpasser informasjonen til elevenes alder og forutsetninger, og at informasjonen gis flere ganger når det er aktuelt (ved behov). Fylkesmannen vurderer etter dette at informasjon gis på en måte og i et omfang som gjør at elever og foreldre kan ivareta sine rettigheter etter loven.

Fylkesmannen konkluderer med at skolen gir elevene og foreldrene informasjon om retten til et trygt og godt skolemiljø, og om skolens aktivitetsplikt.

Rektor skal sikre at skolen informerer aktuelle råd og utvalg om deres rett til innsyn i dokumentasjon som gjelder det systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø, og at de har rett til å uttale seg i alle saker som er viktige for skolemiljøet.

I egenvurderingen bekreftes det at slik informasjon blir gitt. Rektor møter i FAU, SU og SMU der skolemiljøet er et fast innslag. Utvalgene er orientert om skolens systematiske arbeid, og skolens planer og rutiner er lagt fram for dem.

Videre får vi høre i intervju at informasjon til alle råd og utvalg legges på Fronter, f.eks. ordensregler og planer. Skoleledelsen er usikker på om det er informert om retten til å uttale seg i alle saker som er viktige for skolemiljøet, men i praksis opplever skoleledelsen at råd og utvalg uttaler seg. Temaer som det har vært mye fokus på fra disses side er ordensreglene, handlingsplan ved uønskede hendelser og mobilbruk på skolen. Skoleledelsen mener de har et forbedringspotensial på slik type informasjon, men mener at informasjon om retten til å uttale seg fremgår av et hefte som gjelder for alle råd og utvalg på skolen.

Lærerne forteller at de gjennom rollen som kontaktlærer, kan ha en dialog med elevrådsrepresentantene om forhold/tema de kan ta opp og drøfte i elevrådet.

I intervju med foreldrerepresentantene får vi høre at de er kjent med retten, men at de ikke er blitt informert om denne av skolen. Elevrepresentantene er ikke kjent med deres rett til innsyn i dokumentasjon, men de vet at de har rett til å uttale seg i alle saker som er viktige for skolemiljøet.

Fylkesmannen har mottatt et hefte for foreldrekontakt, forelderåd, FAU, samarbeidsutvalg og skolemiljøutvalg, for skoleåret 2018/2019. Det framgår av heftet at et arbeidsområde for FAU er å uttale seg om relevante saker fra kommunen eller skolen,

for eksempel ordensreglementet. Videre framgår det at samarbeidsutvalget kan uttale seg i alle saker som gjelder skolen. Om skolemiljøutvalget framgår det at det skal være et rådgivende organ for skolen i saker knyttet til skolemiljøet, og at hensikten med utvalget er å sikre at skolen har et systematisk arbeid for et godt skolemiljø.

Kravet om at rektor skal sikre, innebærer at rektor må ha bestemt en fremgangsmåte som sikrer at aktuelle råd og utvalg får informasjon om at de har rett til innsyn, og at de har rett til å uttale seg i alle saker som er viktige for skolemiljøet. Gjennom tilsynet får vi høre at rektor møter i FAU, SU og SMU, som er aktuelle råd og utvalg ved skolen. I disse møtene gis det informasjon om bl.a. skolemiljøet. Imidlertid møter ikke rektor i elevrådet, og vi får ikke vite hvordan rektor sikrer at også elevene får informasjon om deres rett til innsyn i relevant dokumentasjon som knytter seg til skolens systematiske arbeid med skolemiljøet. Heller ikke foreldrerepresentantene opplever å ha fått informasjon om retten til innsyn fra skolen. Videre er skolen usikker på hvorvidt det er gitt spesifikk informasjon til skolens råd og utvalg om deres rett til å uttale seg. Av det nevnte heftet kan man lese ut at FAU, SU og SMU har rett til å uttale seg om saker som angår skolemiljøet. Heftet omtaler imidlertid ikke hvilke rettigheter elevrådet har.

På bakgrunn av dette vurderer Fylkesmannen at skolen ikke har en fremgangsmåte som sikrer at alle aktuelle råd og utvalg får informasjon om at de har rett til innsyn i dokumentasjon som gjelder det systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø, og informasjon om at de har rett til å uttale seg i alle saker som er viktige for skolemiljøet. Fylkesmannen vurderer at det nevnte heftet er en god måte å informere ulike parter, råd og utvalg om de rettighetene som de har, herunder deres muligheter til å medvirke i skolens arbeid med skolemiljøet. Heftet gir imidlertid ikke tilstrekkelig informasjon på tilsynstidspunktet til å sikre at lovkravet er oppfylt.

Kommunens kommentarer til foreløpig rapport

Skaun kommune har i sine kommentarer til foreløpig rapport opplyst at de siden tilsynstidspunktet har utarbeidet rutiner for hvordan rektor sikrer at skolen informerer og involverer elever og foreldre i arbeidet med skolemiljøet. Videre opplyser de, at for å sikre fremgangsmåten skal det benyttes digitale spørreskjema i alle råd og utvalg, som sikrer alle de rettslige pliktene. Dette kan enkelt svares ut på mobil eller PC. Videre oppgis det at årshjul for de ulike utvalgene, viser når det skal informeres og arbeides med skolemiljøtiltak. Kapittel 9A er tema på alle foreldremøter om høsten. Referat fra foreldremøter gjennomgås i plangruppa. Det oppgis videre at det har variert noe hvor mye skolene i Skaun har involvert foreldre i arbeidet, og hvor mye som har vært ren informasjon om rettigheter på de ulike foreldremøtene. Skaun kommune har satt ned ei arbeidsgruppe som, i løpet av skoleåret 2019/2020, skal legge frem rutiner for dialog i foreldremøter om skolemiljø i Skaun. Dette for å sikre en mer ens praksis i kommunen. Kommunen har lagt ved plan for arbeidet i skolens plangruppe, for å dokumentere at rektor sikrer at skolen evaluerer arbeidet med å informere og involvere aktuelle råd og utvalg, basert på synspunktene fra elevene, foreldre og ansatte. Videre opplyses det at Skaun kommune gjennomfører foreldreundersøkelsen årlig. Resultatene drøftes på foreldremøte, og gir alle foreldrene mulighet til å involvere og uttale seg i arbeidet med skolemiljø.

Av kommunens digitale spørreskjema til råd og utvalg, framgår det at kommunen stiller spørsmålet; «Har du fått kjennskap til at rådet/utvalget har rett til innsyn i dokumentasjon som gjelder det systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø?». Fylkesmannen vurderer at de aktuelle råd og utvalg gjennom dette gjøres kjent med sin

rett til innsyn. Rektor må også sikre at de samme råd og utvalg informeres om deres rett til å uttale seg i alle saker som er viktige for skolemiljøet. Fylkesmannen ser at kommunen har valgt å la dette fremgå av informasjonsteksten som er øverst i det aktuelle skjemaet, men ikke av noen av spørsmålene. Vi vurderer imidlertid at dette er tilstrekkelig for å sikre at alle råd og utvalg informeres – forbeholdt at teksten er synlig for alle som svarer ut skjemaet digitalt.

Fylkesmannen konkluderer med at rektor sikrer at skolen informerer aktuelle råd og utvalg om deres rett til innsyn i dokumentasjon som gjelder det systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø, og at de har rett til å uttale seg i alle saker som er viktige for skolemiljøet.

Rektor skal sikre at skolen informerer aktuelle råd og utvalg om alt som er viktig for skolemiljøet.

I egenvurderingen svarer skolen at elevrådet får informasjon om alt som er viktig for skolemiljøet i elevrådsmøtene. Elevrådsrepresentantene formidler deretter videre til sine trinn og klasser. Om informasjon til foreldreråd eller FAU, svarer skolen at det både gis informasjon om skolens systemer for et trygt og godt skolemiljø, samt om mer spesielle ting/hendelser som ikke rammes av taushetsplikt, men som f.eks. omhandler et eller flere trinn på skolen. FAU informeres også om resultater i Elevundersøkelsen. Samarbeidsutvalget får også informasjon jevnlig om f.eks. resultater i Elevundersøkelsen og om enkeltsaker som f.eks. omhandler et eller flere trinn. Vedrørende SMU svarer skolen at informasjon om alt som er viktig for skolemiljøet er en hovedsakens for SMU.

I intervju får vi høre at skolen informerer etter beste evne. Råd og utvalg er nysgjerrige på hvor skolen trykker. Det gis bl.a. informasjon om klassemiljø på ulike trinn. I tillegg legges resultatene i Elevundersøkelsen fram for rådene og utvalgene. Det bekreftes fra foreldrerrepresentantene at de får informasjon om Elevundersøkelsen. Videre får vi høre at rektor kan informere SU og SMU om utfordringer ved trinn, ulike tiltak på trinn, og saker som er meldt til Fylkesmannen. Videre har utfordringer knyttet til skolevei og buss blitt informert om og drøftet. Foreldrerrepresentantene vurderer at de informeres om større ting som opptar eller utfordrer skolen. Av elevrepresentantene får vi høre at elevrådet kanskje ikke får all informasjon, men at det gis litt mer informasjon til SU og SMU. Ut over dette trekker elevrepresentantene frem at de får informasjon om forhold som er viktige for skolemiljøet gjennom Mitt valg-timene.

Fylkesmannen vurderer på bakgrunn av dette at det varierer mellom de ulike rådene og utvalgene hvilken informasjon som gis. Det er helt klart at SU og SMU er de utvalgene ved skolen som får mest informasjon om det som er viktig for skolemiljøet. FAU og elevrådet er i mindre grad informert. Videre vurderer Fylkesmannen at de eksempler på informasjon som gis, er relevante forhold som må karakteriseres som viktige for skolemiljøet, så som resultater fra Elevundersøkelsen, utfordringer og tiltak på trinn, og enkelthendelser av negativ art.

Skolen beskriver ikke hvilken fremgangsmåte som er bestemt og valgt, for å sikre at skolen informerer aktuelle råd og utvalg om alt som er viktig for skolemiljøet. Ovenfor kommer det fram at rektor møter i FAU, SU og SMU. Rektors bidrag i disse møtene kan derfor være å gi informasjon om skolemiljøet. Det framgår imidlertid ikke at det er dette som er skolens fremgangsmåte. Fremgangsmåten sikrer uansett ikke informasjonsdeling til elevrådet.

Fylkesmannen vurderer etter dette at skolen gir informasjon om forhold som er viktige for skolemiljøet, men at de ikke har en fremgangsmåte som sikrer at denne informasjonen når ut til *alle* aktuelle råd og utvalg.

Kommunens kommentarer til foreløpig rapport

Skaun kommune har i sine kommentarer til foreløpig rapport, her vist til de samme kommentarene som i punktet over. Av disse fremgår det, sammenholdt med den tilhørende dokumentasjonen som årshjulet, at skolen nå har faste stopp-punkt ila året hvor FAU, FU og SMU informeres om det som er viktig for skolemiljøet. Videre fremgår det av fremlagte møterefater fra de ulike rådene, inkludert elevrådet, at forhold som er viktige for skolemiljøet har vært tema i møter som allerede har vært avholdt. På bakgrunn av dette finner Fylkesmannen nå at skolen har en fremgangsmåte som sikrer at informasjonen når ut til alle råd og utvalg. Konklusjonen på dette punkt er dermed endret etter kommunens kommentarer til den foreløpige rapporten.

Fylkesmannen konkluderer med at rektor sikrer at skolen informerer aktuelle råd og utvalg om alt som er viktig for skolemiljøet.

Rektor skal sikre at skolen tar elevrådet og foreldrerådet med i arbeidet med skolemiljøtiltak, og at det skjer så tidlig som mulig.

I egenvurderingen svarer skolen at elevrådet er et viktig høringsorgan i arbeidet med skolemiljøtiltak, og at mange saker går via elevrådet før det tas en beslutning. Skolen opplever at elevrådet kommer med innspill som vil virke positivt i skolemiljøet. Tema/områder som elevrådet har uttalt seg om er bl.a. fordeling og bruk av ute/lekeområder på skolen. Videre svarer skolen at elevrådet var delaktig i prosessen om hvordan det nye uteområdet skulle bli.

Om foreldrerådet eller FAU svarer skolen i egenvurderingen at de blir tatt med, men at skolen prøver så godt de kan først eller at det er gjort et stykke arbeid før FAU blir involvert. I intervju får vi høre at FAU har møter sjeldnere enn elevrådet. Videre får vi høre at lærerne forsøker å involvere foreldrekontaktene tidlig i skoleåret, og at det f.eks. er bedt om innspill fra foreldregruppa i foreldremøter. Lærerne forteller også at de spisser tema til foreldremøtene etter behov i ulike klasser og trinn. På 1. trinn er det mye fokus på at foreldrene skal bli godt kjent, og at de spiller en viktig rolle for skolemiljøet.

I intervju med elevrepresentantene bekreftes at elevrådet får delta i arbeidet med skolemiljøtiltak. Elevene nevner at de f.eks. har fått medvirke knyttet til regler for bruk av mobiltelefon på skolen, og til hva som skal være konsekvenser ved hærverk. Elevrepresentantene opplever at de får være med så tidlig at de faktisk kan påvirke beslutningene som skolen skal ta.

Også foreldrerepresentantene beskriver at de gjennom spesielt SU og SMU har mulighet til å komme med innspill og/eller løsningsforslag. FAU opplever imidlertid ikke å bli involvert så tidlig som mulig, men heller at de informeres i etterkant.

Det framgår av tidligere nevnte hefte for bl.a. foreldrekontakt, foreldreråd og FAU, at FAU har medansvar for at elevenes læringsmiljø er trygt og godt. Det framgår imidlertid ikke hvordan skolen legger til rette for at FAU eller foreldrerådet (og elevrådet) skal kunne bidra inn i arbeidet med skolemiljøtiltak, og som sikrer at de får en reell innflytelse.

Fylkesmannen vurderer at skolen til en viss grad og kanskje innenfor mer avgrensede tema/områder, involverer elevrådet i arbeidet med skolemiljøtiltak – så tidlig som mulig. Når det gjelder foreldrerådet, er skolen mer usikker om dette skjer så tidlig som mulig, da FAU kun har møter annenhver måned. Det er derfor gjort et stykke arbeid før foreldrene involveres. Det kan derfor stilles spørsmål til hvor reell innflytelse foreldrerådet har, avhengig av hvor langt skolen har kommet i arbeidet med skolemiljøtiltak. Foreldrerepresentantene opplever selv at FAU ikke har en reell innflytelse, men at de får informasjon om tiltak i etterkant. På bakgrunn av dette vurderer Fylkesmannen at skolen ikke har en fremgangsmåte som sikrer at foreldrerådet så tidlig som mulig tas med i arbeidet med skolemiljøtiltak.

Kommunens kommentarer til foreløpig rapport

Skaun kommune har i sine kommentarer til foreløpig rapport, her vist til de samme kommentarene som i punktet over. Av vedlagt dokumentasjon, og herunder årshjulet, fremgår det at, for eksempel, FAU trekkes med i arbeidet med skolemiljøtiltak da det er oppgitt som gjentakende tema på de oppsatte møtene. Ut ifra dette sikres det nå at også foreldrerådet tas med i arbeidet med skolemiljøtiltak så tidlig som mulig. Konklusjonen på dette punkt er dermed endret etter kommunens kommentarer til den foreløpige rapporten.

Fylkesmannen konkluderer med at rektor sikrer at skolen tar elevrådet og foreldrerådet med i arbeidet med skolemiljøtiltak, og at det skjer så tidlig som mulig.

Skolen skal evaluere arbeidet med å informere og involvere aktuelle råd og utvalg, basert på blant annet synspunkter fra elevene, foreldrene og ansatte.

I egenvurderingen er skolen delt i sin tilbakemelding. Noen mener at dette gjøres og at ulike skoleindikatorer brukes for å evaluere sammen med aktuelle råd og utvalg. Noen svarer at det ikke finnes et system for det, men at innspill fra ansatte, elever og foreldre blir tatt hensyn til. Skoleledelsen svarer at dette er så langt ikke gjort grundig. Skolen svarer bekreftende på at det vil gjøres endringer dersom evaluering viser at dette er nødvendig for å oppfylle kravene i opplæringsloven kapittel 9 A.

I intervju får vi høre at evaluering skjer i skolens plangruppe. Da tar rektor med seg innspill og krav fra både SU og FAU. Fylkesmannen forstår det slik at det her siktes til evaluering av skolens arbeid med skolemiljø, og ikke til evaluering av skolens arbeid med å informere og involvere aktuelle råd og utvalg. Foreldrerepresentantene forteller i intervju at kommunikasjon har vært en utfordring, og at de legger til grunn at skolens arbeid med å informere og involvere råd og utvalg ble evaluert etter at dette ble tatt opp med skolen i et FAU-møte. Elevrepresentantene opplever ikke at de er blitt involvert i evaluering av skolens arbeid med å informere og involvere.

Fylkesmannen vurderer etter dette at det ikke skjer en systematisk innhenting av synspunkter fra elevene, foreldrene og ansatte, for å evaluere skolens arbeid med å informere og involvere aktuelle råd og utvalg. Foreldrerepresentantene trekker nettopp fram at kommunikasjonen med og informasjonsflyten overfor skolen har vært utfordrende. Dette forventer FAU at skolen tar tak i. Fylkesmannen får heller ikke høre om eksempler på at skolen har evaluert sin informasjon eller involvering.

Kommunens kommentarer til foreløpig rapport

Skaun kommune har i sine kommentarer til foreløpig rapport, her vist til de samme kommentarene som i punktet over. Av disse fremgår det at det nå benyttes digitale

spørreskjema for å involvere alle råd og utvalg i arbeidet med skolemiljø. Dette kan enkelt svares ut på mobil eller PC. Fylkesmannen vurderer at bruk av dette skjemaet egner seg for å sikre systematisk innhenting av synspunkter fra elevene og foreldrene, og vi ser at skolen stiller råd og utvalg spørsmålet; «Har du innspill til hvordan skolen kan forbedre arbeidet med å informere og involvere ulike råd og utvalg i arbeidet med skolemiljø?». Når det gjelder innhenting av slik informasjon fra ansatte går det frem av årshjulet at det er satt av tid til dette, både for ansatte i skolen og på SFO. På bakgrunn av dette finner Fylkesmannen at konklusjonen på dette punkt nå kan endres fra den foreløpige rapporten.

Fylkesmannen konkluderer med at skolen evaluerer arbeidet med å informere og involvere aktuelle råd og utvalg, basert på blant annet synspunkter fra elevene, foreldrene og ansatte.

4 Frist for retting av regelverksbrudd

I kapitlene ovenfor har vi konstatert at dere ikke oppfyller regelverket på alle områder. Vi gir dere en frist til å rette regelverksbruddene, jf. kommuneloven § 60 d.

Frist for retting er **04.05.2020**. Før fristen må dere sende oss en egenerklæring om at forholdene er rettet og en redegjørelse for hvordan dette er gjort.

Hvis dere ikke har rettet regelverksbruddene før rettefristen, vil vi vedta pålegg om retting. Et pålegg om retting er et vedtak som dere kan klage på, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

Vi varsler følgende pålegg som er aktuelle å vedta etter utløpet av rettefristen:

Skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø

1. Skaun kommune må sørge for at Buvik skole oppfyller plikten til å følge med og gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, jf. opplæringsloven §§ 9 A-3 og 9 A-4.

Skaun kommune må i denne forbindelse se til at:

- a) Rektor sørger for at alle som jobber på skolen, griper inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, dersom det er mulig.
- b) Rektor sikrer at alle som jobber på skolen, varsler rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.
- c) Rektor sikrer at alle som jobber på skolen, varsler rektor så raskt som saken tilsier.
- d) Rektor sikrer at skolen undersøker saken når rektor mottar varsel fra en som jobber ved skolen, eller en elev sier fra om at skolemiljøet ikke er trygt og godt.
- e) Rektor sikrer at skolen undersøker saken snarest.

2. Skaun kommune må sørge for at Buvik skole oppfyller plikten til å varsle, undersøke og sette inn tiltak dersom en som jobber på skolen, krenker en eller flere elever, jf. opplæringsloven §§ 9 A-3, 9 A-4 og 9 A-5.

Skaun kommune må i denne forbindelse se til at:

- a) Rektor sikrer at alle som jobber på skolen, varsler rektor eller eventuelt skoleeieren straks.
- b) Rektor varsler skoleeieren straks dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en som jobber på skolen, har krenket en eller flere elever.
- c) Rektor sikrer at skolen undersøker saken straks.

3. Skaun kommune må sørge for at Buvik skole oppfyller plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak, jf. opplæringsloven §§ 9 A-3, 9 A-4.

Skaun kommune må i denne forbindelse se til at:

- a) Rektor sikrer at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, inkludert elevens syn på hvordan tiltakene har virket og hvilke endringer eleven ønsker.
- b) Rektor sørger for at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan tiltakene har virket og elevens syn.

Kommunen har rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

Trondheim, 29. januar 2020

Kathrine Blix Toldnes
Tilsynsleder

Lisa Tessem
Tilsynsleder

Torunn Gustad Meldal
Tilsynsmedlem

Gunn Oddny Olsen Haugen
Tilsynsmedlem

Vedlegg: Liste over dokumentasjon

- Resultater i Elevundersøkelsen 2018
- Systemarbeid i skolene i Skaun kommune for å sikre elevene et trygt og godt skolemiljø
- Sosial handlingsplan 6. trinn
- Skjema/mal for «Melding angående elevenes skolemiljø opplæringsloven § 9 A»
- Skjema/mal for «Registrering av hendelse og aktivitetsplan»
- Handlingsplan for et mobbefritt oppvekst- og læringsmiljø i Skaun kommune
- Handlingsplan ved elevkonflikter
- Informasjonsskriv «Alle elever har rett til et trygt og godt skolemiljø», datert 04.09.17
- Informasjonsskriv «Alle elever har rett til et trygt og godt skolemiljø», datert 27.08.18
- Eksempler på utfylte aktivitetsplaner for tre enkeltelever ved skolen, inkludert notater fra møter med foreldre, notater etter samtaler med elever, andre notater gjort av ansatte ved skolen, og kommunikasjon mellom skole-hjem på e-post.
- Utviklingsplan Buvik skole 2018-2019
- Ordensreglement for Buvik skole
- Spørreundersøkelse til elever på 6. trinn
- Skolens egenvurdering i RefLex
- Inspeksjon 2019, med tilhørende retningslinjer for inspeksjon
- Hefte angående foreldrekontakt FAU, SU, SMU - 2018.
- Informasjonsbrosjyre «Velkommen til Buvik skole»
- Spørreskjema «snakk med meg»

Dokumentasjon, ifm. kommunens kommentarer til «foreløpig rapport»:

- Forvaltningsrevisjonen – revisjonsrapport
- Systemarbeid i skolene i Skaun kommune for å sikre elevene et trygt og godt skolemiljø
- Årshjul for Buvik skole, SFO, FAU/SU/SMU 19/20
- Arbeid på fellestid. Trivselsundersøkelse og vurdering av sårbare elever (skriftlig rapport)
- Melding angående elevenes skolemiljø, opplæringsloven § 9A
- Rutiner for undersøkelse ved mistanke om at en elev ikke har det trygt og godt jf. § 9A.
- Digitalt skjema – Rutine for å sikre at alle ansatte kjenner aktivitetsplikten om skolemiljø
- Digitalt skjema – Involvering av råd og utvalg i arbeidet med skolemiljø
- Registrering av hendelse og aktivitetsplan, opplæringsloven § 9A-4 Skaun kommune
- Meldeskjema – en som jobber på skolen krenker en eller flere elever
- Skjema for varsel til skoleeier
- Referat fra elevråd Buvik skole
- Referat fra samarbeidsutvalg Buvik skole
- Referat fra skolemiljøutvalg Buvik skole
- Plan for foreldremøter ved Buvik skole
- Referat fra SFO-møter
- Program for fagdager i august 2019
- Referat uke 46, Team 1

- Referat uke 47, Team 1
- Planleggingsdag – notater
- PowerPoint, presentasjon for skolens personale
- PowerPoint, presentasjon for renhold og vaktmestere
- Evaluering, trivselsundersøkelse/sårbare elever
- Bekreftelse på gjennomgang av aktivitetsplikten